

№5(05) 2024

Шнабат

ҒЫЛЫМИ-ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛЫ
НАУЧНО-МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

ПРАВО
НА СЕМЬЮ

**БАЛА –
ҒАЛАМНЫҢ
АДАМҒА БЕРГЕН
СЫЙЫ**

1 МАУСЫМ

ХАЛЫҚАРАЛЫҚ
БАЛАЛАРДЫ ҚОРҒАУ КҮНІ

БАЛАЛАР МЕН ОЛАРДЫҢ МҮДДЕЛЕРІ ҮШІН / ВО ИМЯ И В ИНТЕРЕСАХ ДЕТЕЙ

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ОҚУ-АҒАРТУ МИНИСТРЛІГІ
БАЛАЛАРДЫҢ ҚҰҚЫҚТАРЫН ҚОРҒАУ КОМИТЕТІ

МИНИСТЕРСТВО ПРОСВЕЩЕНИЯ
РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН
КОМИТЕТ ПО ОХРАНЕ ПРАВ ДЕТЕЙ

ҚЫМБАТТЫ ДОС! СЕНІМ ТЕЛЕФОНЫ АРҚЫЛЫ КӨМЕКТЕСУ ҚҰПИЯ ЖӘНЕ ТЕГІН!

ҚҰРМЕТТІ ОҚЫРМАНДАР!

Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту министрлігі Балалардың құқықтарын қорғау комитетінің қолдауымен Telegram мессенджерінде 2019 жылдан бастап кәмелетке толмағандарға қатысты құқықтардың бұзылуын, зорлық-зомбылықты немесе қатыгез қарым-қатынасты анықтау мақсатында құрылған «Bala Qorgau» чаты жұмыс істейді.

Өтініштерге жедел жауап беру мақсатында **24/7 режимінде BalaQorgaubot2.0** телеграмм-боты **іске қосылды.**

ДОРОГОЙ ДРУГ! ПОМОЩЬ ПО ТЕЛЕФОНУ ДОВЕРИЯ АНОНИМНА И БЕСПЛАТНА!

УВАЖАЕМЫЕ ЧИТАТЕЛИ!

При поддержке Комитета по охране прав детей Министерства просвещения Республики Казахстан в мессенджере Telegram с 2019 г. функционирует чат «BalaQorgau», который создан с целью выявления нарушения прав, насилия или жестокого обращения в отношении несовершеннолетних.

Для оперативного реагирования на обращения **в режиме 24/7 работает** телеграмм-бот **BalaQorgauBot2.0.**

БАЛАЛАРДЫҢ ҚАУІПСІЗДІГІ МЕН АМАНДЫҒЫ
БІЗДІҢ ҚОЛЫМЫЗДА!
**ЖАЙ ҒАНА ТЕЛЕФОНҒА ҚОҢЫРАУ ШАЛЫҢЫЗ,
СІЗГЕ КӨМЕКТЕСЕДІ!**

БЕЗОПАСНОСТЬ И БЛАГОПОЛУЧИЕ
ДЕТЕЙ В НАШИХ РУКАХ!
**ПРОСТО ПОЗВОНИ
ПО ТЕЛЕФОНУ, И ТЕБЕ ПОМОГУТ!**

АСТАНА Қ. КОДЫ / КОД Г. АСТАНЫ **+7(7172)**

74 25 28

ҚҰРМЕТТІ ОҚЫРМАНДАР!

Жаздың бірінші күні бүкіл әлемде Халықаралық балаларды қорғау күні атап өтіледі. Бұл жай ғана балалық шақ мерекесі емес, ол бізге, ересектерге, әлемнің барлық кішкентай тұрғынының тағдырына жауапты екенімізді еске салады.

Адамзатты бала тәрбиесінің мәселелері бүкіл тарих бойы толғандырып келеді, өйткені бала ата-анасы, отбасы, руы, ұлтының жалғасы.

Көрнекті педагог Адольф Дистервегтің пікірінше, *«Адамның алған тәрбиесі өзінің кейінгі өмірінде өзін-өзі тәрбиелеу үшін күші мен еркі қалыптасып, оны қалай жүзеге асыра алатынын білгенде ғана, өз мақсатына жетеді».*

Адам алғашқыда гүлдің бүршігі сияқты, жабық болады. Тек күннің жылуынан, су мен топырақтан нәр алған соң ғана ашылып, гүлдің сұлу бейнесі көрінеді. Сол сияқты, адамға

ДОРОГИЕ ЧИТАТЕЛИ!

В первый летний день во всем мире отмечается Международный день защиты детей. Это не просто праздник детства, а напоминание нам, взрослым, о том, что именно мы ответственны за судьбу всех маленьких жителей планеты.

Проблемы воспитания волновали человечество на протяжении всей его истории, ведь дети – продолжение родителей, семьи, рода, нации...

Выдающемуся педагогу Адольфу Дистервегу принадлежат слова: *«Воспитание, полученное человеком, закончено, достигло своей цели, когда человек настолько созрел, что обладает силой и волей самого себя образовывать в течение дальнейшей жизни, и знает спо соб и средства, как он может это осуществить...»*

В самом начале своей жизни каждый из нас подобен цветочному бутону – так же закрыт. Только после того, как бутон получит тепло солнца, воду и питание из почвы, он раскроется и

да сүйіспеншілік, ғаламның әр адамға берген барлық қайталанбас ажарын ашу үшін ықылас пен қамқорлық қажет. Біз бәріміз, шын мәнінде, бізді жақсы көретіндердің «туындыларымыз».

Кішкентай кезінде сүйіспеншілікке бөленбей өскен балалар сүйе алмайтын ересектерге айналады. Бұған жол беруге біздің моральдық құқығымыз жоқ! Сондықтан кез келген жеткіншекке қатысты сөз болғанда, біз Ш. А. Амонашвилидің: *«Бала өзіне деген шынайы және риясыз сүйіспеншілікті сезінген бойда бақытты болады»* деген сөздерін есімізге аламыз.

Балалар – өмірдің ең үлкен сыйлықтарының бірі. Бірақ қазіргі әлемде сүйіспеншілікке толы, бақытты адамды тәрбиелеу кез келген ата-ана үшін оңай шаруа емес. Адам тұлғасын шынымен құрметтейтін адам, алдымен өз баласын тұлға ретінде қабылдап, құрметтеуі керек.

Саналы және позитивті ата-ана болу қарапайым және даусыз шындыққа негізделген: бала – бұл біздің қандай екенімізге мән бермейтін жалғыз адам: семіз немесе арық, ұзын немесе кішкентай, табысты немесе табысты емес, ол бізді оның ата-анасы болғанымыз үшін ғана жақсы көреді.

Балаларды қорғау күні де, одан кейін де балаларымыздың жақсы болуының ең жақсы жолы – оларды бақытты ету екенін есте сақтайық.

**«Өркен» балалардың
әл-ауқатын арттыру ұлттық
ғылыми-практикалық
институты
КеАҚ президенті
Есенғазы Нұртолеуұлы
Иманғалиев**

станет видна вся красота таившегося в нем цветка. Точно так же человеческая личность с самого начала жизни нуждается в тепле человеческой любви и «питании» – внимании и заботе, чтобы раскрыться и обнаружить всю неповторимую красоту, какую Вселенная вложила в каждого человека. Все мы, по сути, являемся «произведениями» тех, кто нас любит.

Давным-давно замечено: дети, которых не любят, становятся взрослыми, которые не умеют любить. Допустить этого мы не имеем морального права! Поэтому каждый раз, обращаясь к любому юному созданию, будем вспоминать слова Ш. А. Амонашвили: *«Ребенок становится счастливым, как только ощущает к себе искреннюю и бескорыстную любовь...»*

Дети – один из величайших подарков жизни. Но вырастить любящего, счастливого человека в современном мире – непростая задача для любого родителя. Человек, действительно уважающий человеческую личность, должен уважать ее в своем ребенке, начиная с той минуты, когда ребенок почувствовал свое «Я» и отделил себя от окружающего мира.

Осознанное и позитивное родительство основано на простой и старой как мир истине: ребенок – это единственный человек, которому все равно, какие мы: толстые или худые, высокие или маленькие, успешные или не очень... Он любит нас просто за то, что мы его мама или папа.

Давайте же и в День защиты детей, и после него будем помнить о том, что лучший способ сделать наших детей хорошими – это сделать их счастливыми.

**Президент Некоммерческого
акционерного общества
«Национальный научно-
практический институт
благополучия детей «Өркен»
Есенғазы Нуртолеуович
Иманғалиев**

ОҚЫРМАНДАРҒА	3	К ЧИТАТЕЛЯМ
ХАЛЫҚАРАЛЫҚ БАЛАЛАРДЫ ҚОРҒАУ КҮНІ: ТАРИХ, ДӘСТҮРЛЕР, ДЕРЕКТЕР	6	МЕЖДУНАРОДНЫЙ ДЕНЬ ЗАЩИТЫ ДЕТЕЙ: ИСТОРИЯ, ТРАДИЦИИ, ФАКТЫ
БАЛА – ҒАЛАМНЫҢ АДАМҒА БЕРГЕН СЫЙЫ СҰХБАТ: Е. Н. ИМАНГАЛИЕВ	14	ДЕТИ – ДАРЫ ВСЕЛЕННОЙ ЧЕЛОВЕКУ ИНТЕРВЬЮ: Е. Н. ИМАНГАЛИЕВ
Н. Б. Оспанбек ОТБАСЫНДА БОЛУ ҚҰҚЫҒЫ	24	Н. Б. Оспанбек ПРАВО НА СЕМЬЮ
А. М. Салихова МЕКТЕПТЕГІ БУЛЛИНГ: НЕЛІКТЕН КЕЙБІР БАЛАЛАР БАСҚАЛАРДЫ ЖӘБІРЛЕЙДІ?	32	А. М. Салихова БУЛЛИНГ В ШКОЛЕ: ПОЧЕМУ ОДНИ ДЕТИ ТРАВЯТ ДРУГИХ?
Е. М. Песина ҚЫЗМЕТ ЕТУ ПЕДАГОГИКАСЫ – АДАМДАҒЫ АДАМГЕРШІЛІК БЕСІГІ	38	Е. М. Песина ПЕДАГОГИКА СЛУЖЕНИЯ – КОЛЫБЕЛЬ ЧЕЛОВЕЧНОСТИ В ЧЕЛОВЕКЕ
АТА-АНАЛАРҒА АРНАЛҒАН ПСИХОЛОГТІҢ 5 КЕҢЕСІ	44	5 СОВЕТОВ ПСИХОЛОГА ДЛЯ РОДИТЕЛЕЙ
БАЛАЛАР МАҢЫЗДЫ НӘРСЕЛЕР ТУРАЛЫ	48	ДЕТИ О ВАЖНОМ
Ата-аналардың назарына! ПОЗИТИВТІ ОЙЛАЙТЫҢ ОПТИМИСТІ ҚАЛАЙ ТӘРБИЕЛЕУ КЕРЕК	51	Родителям на заметку КАК ВЫРАСТИТЬ ОПТИМИСТА С ПОЗИТИВНЫМ МЫШЛЕНИЕМ
АНАММЕН БІРГЕ СУРЕТ САЛУ	57	РИСУЕМ ВМЕСТЕ С МАМОЙ
НЕЙРОГИМНАСТИКА: МИДЫ ЖАТТЫҚТЫРУ	59	НЕЙРОГИМНАСТИКА: ТРЕНИРОВКА ДЛЯ МОЗГА

ХАЛЫҚАРАЛЫҚ БАЛАЛАРДЫ ҚОРҒАУ КҮНІ

ТАРИХ
ДӘСТҮРЛЕР
ДЕРЕКТЕР

*Балалар – бұл
қайта-қайта гүлдейтін үміт,
үнемі іске асырылатын жоба,
әрқашан ашық болатын болашақ...
Ата-аналардың балалары үшін
қуанышы – адамзаттың
ең қасиетті қуанышы.*

Иоганн Генрих Песталоцци,
швейцариялық гуманистік педагог,
бастауыш оқыту теориясының негізін
қалаушы

Международный день защиты детей

ИСТОРИЯ ТРАДИЦИИ ФАКТЫ

Дети – это надежда, которая расцветает снова и снова, проект, который постоянно воплощается в жизнь, будущее, которое всегда остается открытым...

Радость родителей за своих детей – самая святая радость человечества.

Иоганн Генрих Песталоцци,
швейцарский педагог-гуманист,
основоположник теории начального
обучения

Әлемнің 60-тан астам елі жазғы маусымды ең маңызды халықаралық даталардың бірі – **Балаларды қорғау күнін** атап өтуден бастайды.

Мереке алғаш рет 1950 жылы әлемнің 51 елінде өтті. БҰҰ бұл бастаманы қолдап, балалардың құқықтарын, өмірі мен денсаулығын қорғауды өз қызметінің басым бағыттарының бірі деп жарияла-

Более 60 стран мира начинают летний сезон с празднования одной из самых важных международных дат – **Дня защиты детей.**

Впервые праздник состоялся в 1950 г. в 51 стране мира. ООН поддержала эту инициативу и объявила защиту прав, жизни и здоровья детей одним из приоритетных направлений своей деятельности. Главная цель Дня защиты детей – заострить

Барлық балалар құқықтары мен бостандықтары 1959 жылы БҰҰ Бас Ассамблеясы қабылдаған Бала құқықтары декларациясында көрсетілген. Ол балалардың терісінің түсіне, ұлтына, қоғамдық тегіне, мүліктік жағдайына және т. б. қарамастан тәрбиелеу, білім беру, әлеуметтік қамсыздандыру, физикалық және рухани даму саласындағы тең құқықтарын жариялайды. Декларация ата-аналарды, қоғамдық ұйымдарды, үкіметтерді мойындап, балалардың құқықтары және оларды жүзеге асыруға жәрдемдесуге шақырады.

ды. Балаларды қорғау күнінің басты мақсаты – жұртшылықтың назарын балалардың нақты проблемаларына аудару.

Мерекені өткізу туралы шешім 1925 жылы Женевада балалардың әл-ауқатына арналған Дүниежүзілік конференцияда қабылданды.

внимание общественности на реальных детских проблемах.

Решение о проведении праздника было принято в 1925 г. на Всемирной конференции в Женеве, посвященной вопросам благополучия детей.

История умалчивает, почему детский праздник было решено отмечать именно 1 июня. По одной из

Декларация прав ребенка

принята
20 ноября 1959 года

Конвенция о правах ребенка

принята
20 ноября 1989 года

версий, в этот день в 1925 г. Генеральный консул Китая собрал в Сан-Франциско группу китайских детей-сирот и устроил для них празднование Дуань-у цзе (Фестиваля лодок-драконов). Эта же дата совпала со временем проведения «детской» конференции в Женеве...

После окончания Второй мировой войны проблемы сохранения здоровья и благополучия детей были как никогда актуальны. В 1949 г. в Париже состоялся *Конгресс женщин*, на котором прозвучала клятва о борьбе за обеспечение прочного мира как единственной гарантии счастья детей. В том же году на Московской сессии совета Международной демократической федерации женщин был учрежден Международный день защиты детей. 1 июня 1950 г.

Тарихта балалар мерекесін неге 1 маусымда атап өту туралы шешім қабылдағаныны туралы айтылмайды. Бір нұсқа бойынша, 1925 жылы осы күні Қытайдың Бас консулы Сан-Францискода қытайлық жетім балалар тобын жинап, оларға Дуан-у цзе (Айдаһар-қайық фестивалі) мерекесін ұйымдастырған. Дәл осы күн Женевада өткен «балалар» конференциясы уақытымен сәйкес келген...

Екінші дүниежүзілік соғыс аяқталғаннан кейін балалардың денсаулығы мен әл-ауқатын сақтау мәселелері бұрынғыдан да өзекті болды. 1949 жылы Парижде әйелдер конгресі өтті, онда балалардың бақытты болуының жалғыз кепілі ретінде берік бейбітшілікті қамтамасыз ету үшін күрес туралы ант берілді. Сол жылы Халықаралық демократиялық әйелдер федерациясы кеңесінің Мәскеу сессиясында Халықаралық балаларды қорғау күні құрылды. 1950 жылы 1 маусымда бірінші мереке өткізілді, содан кейін ол жыл сайынғы мерекеге айналды.

Халықаралық балаларды қорғау күнінің туы бар. Өсуді, үйлесімділікті, балғындық пен құнарлылықты бейнелейтін жасыл фонда Жер белгісінің айналасында: әр түрлілік пен төзімділікті білдіретін қызыл, сары, көк, ақ және қара стильдендірілген фигуралар орналасқан. Орталықта орналасқан Жер белгісі – біздің орта құйіміздің символы.

Әр түрлі елдегі балалар проблемаларға тап болады: Еуропа мен Америкада – теледидар, БАҚ және интернеттің теріс әсері; Африка

проведен первый праздник, после чего он стал ежегодным.

У Международного дня защиты детей есть *флаг*. На зеленом фоне, символизирующем рост, гармонию, свежесть и плодородие, вокруг знака Земли размещены стилизованные фигурки: красная, желтая, синяя,

Все детские права и свободы отражены в Декларации прав ребенка, принятой Генеральной Ассамблеей ООН в 1959 г.

Она провозглашает равные права детей в области воспитания, образования, социального обеспечения, физического и духовного развития независимо от цвета кожи, национальной принадлежности, общественного происхождения, имущественного положения и др. Декларация призывает родителей, общественные организации, правительства признать права детей и содействовать их осуществлению.

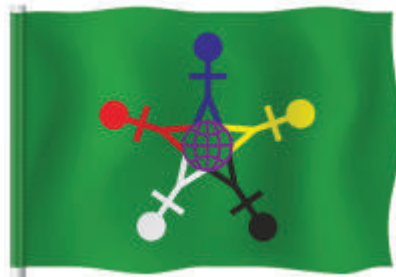
Халықаралық құқық деңгейіндегі негізгі құжат 1989 жылы 20 қарашада БҰҰ қабылдаған Бала құқықтары туралы Конвенция болып табылады.

мен Азия елдерінде – аштық, ЖИТС, әскери қақтығыстар, дәрігерлердің, дәрі-дәрмектердің жетіспеушілігі және т. б.; кейбір елде балалар тегін жұмыс күші ретінде пайдаланылып, құлдыққа сатылады.

Балалардың денсаулығы барлық жерде нашарлайды, бұл нашар экологиялық жағдайға, дұрыс тамақтанбауға және тұрақты күйзеліске байланысты. Психикалық бұзылулардан зардап шегетін балалардың саны артып келеді, агрессия, буллинг, вандализм және суицид, ерте темекі шегу, алкоголь мен есірткіні қолдану жағдайлары жиілеп кетті. Көптеген ел үшін тастанды балалар мен жетімдер мәселесі өткір тұр...

Осы және басқа да көптеген мәселені шешу үшін 1946 жылы **ЮНИСЕФ қайырымдылық қоры** құрылды. Оның басты мақсаты – Екінші дүниежүзілік соғыста зардап шеккен балаларға көмек көрсету. 1953 жылдан бастап Қор қиын өмірлік жағдайға тап болған бүкіл әлемдегі балаларға қайырымдылық көмек көрсете бастады. Қолайсыз және дамушы елдердің балаларына ерекше назар аударыла-

белая и черная, символизирующие разнообразие и терпимость. Знак Земли, размещенный в центре, – символ нашего общего дома.

Дети в разных странах сталкиваются с различными проблемами: в Европе и Америке – негативное воздействие ТВ, СМИ и интернета; в странах Африки и Азии – голод, СПИД, военные конфликты, нехват-

1 МАУСЫМ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ БАЛАЛАРДЫ ҚОРҒАУ КҮНІ

ды. Оны қаржыландыру тек ерікті қайырымдылық болып табылады.

Балаларды қорғау күнінің ұраны – «Өмір сүру құқығын қорғайық!» Бұл күні бүкіл әлемдегі қайырымдылық акциялары балалардың өмірін жақсартуға бағытталған, жалғыз басты балаларға көмектесу үшін қаражат жиналады.

Қызықты деректер

- Кейбір елдерде нәрестенің дүниеге келген сәті оның туған күні болып саналмайды: Кореяда баланың жасына анасының құрсағында болған тоғыз ай қосылады; Үндістанда – жүкті болған күні есепке алынады.

- Кейбір елдерде балаларды қорғау күні 20 қарашада – Бала құқықтары туралы Конвенция бекітілген күні атап өтіледі.

1 ИЮНЯ МЕЖДУНАРОДНЫЙ ДЕНЬ ЗАЩИТЫ ДЕТЕЙ

*На уровне
международного права
основным документом
является Конвенция
о правах ребенка,
принятая ООН
20 ноября 1989 г.*

ка врачей, медикаментов и др.; в некоторых странах детей используют в качестве бесплатной рабочей силы и даже продают в рабство.

Повсеместно ухудшается здоровье детей, что связано с плохой экологической обстановкой, неправильным питанием, постоянными стрессами. Растет число детей, страдающих психическими расстройствами, участились случаи агрессии, буллинга, вандализма и суицида, раннего курения, употребления алкоголя и наркотиков. Для многих стран остро стоит проблема брошенных детей и сирот...

Для решения этих и множества других проблем в 1946 г. создан **Благотворительный фонд ЮНИСЕФ**. Его главная цель – оказание помощи детям, пострадавшим во Вторую мировую войну. С 1953 г. фонд начал оказывать благотворительную помощь детям всего мира, попавшим в трудную жизненную ситуацию. Особое внимание уделяется детям из неблагополучных и развивающихся стран. Его финансирование – только добровольные пожертвования.

Балаларды қорғау күнінен басқа:

- **Дүниежүзілік балалар күні (20 қараша);**
- **Халықаралық жазықсыз агрессия құрбандары күні (4 маусым);**
- **Африка балаларын қорғау күні (16 маусым).**

• Сейшел аралдарында балаларды қорғау күні бір ай тойланады.

Өскелең ұрпақтың жан-жақты дамуы үшін қолайлы жағдайлар жасау әрқашан **Қазақстандағы** басты міндеттердің бірі болды.

Халықаралық балаларды қорғау күні – ерекше қуаныш пен жылулыққа толы тамаша мереке. Бұл күн әлемде балалардың бақыты мен күлкісінен маңызды ештеңе жоқ екенін тағы да еске салады, өйткені біз жайлы балабақшалар мен заманауи мектептер саламыз, инновациялық орталықтар, оқушылар сарайлары мен спорт алаңдарын ашамыз, үйірмелер мен секцияларды іске қосамыз. Көптеген жаңа жобалар жүзеге асы-

Лозунг Дня защиты детей – **«Защитим право на жизнь!»** В этот день благотворительные акции во всем мире направлены на улучшение жизни детей, собираются средства для помощи одиноким детям.

Интересные факты

- В некоторых странах момент появления на свет малыша не считается его датой рождения: в Корее к возрасту ребенка прибавляют девять месяцев нахождения в утробе матери; в Индии день зачатия – точка отсчета жизни ребенка.

- В некоторых странах День защиты детей отмечают 20 ноября – в день утверждения Конвенции о правах ребенка.

- На Сейшельских островах празднуют не день, а месяц защиты детей.

Кроме Дня защиты детей, отмечают:

- Всемирный день ребенка (20 ноября);

- Международный день невинных детей – жертв агрессии (4 июня);

- День защиты детей Африки (16 июня).

Создание благоприятных условий для всестороннего развития подрастающего поколения всегда было одной из главных задач в **Казахстане**.

Международный день защиты детей – прекрасный праздник, наполненный особой радостью и теплотой. Этот день еще раз напоминает нам, что в мире нет ничего важнее счастья и улыбок детей... Мы строим уютные детские сады и современные школы, открываем инновационные центры, дворцы школьников и спортивные площадки, запускаем кружки и секции. Реализуется множество новых проектов, проходят различные мероприятия,

рылуда, әр баланың әлеуетін ашуға бағытталған түрлі іс-шаралар өтуде. Жыл сайын мемлекет бұл жұмыс бағытын күшейтетін болады, өйткені балалардың әл-ауқаты тұрақты прогресс пен елдің жарқын болашағының негізі болып табылады.

нацеленные на раскрытие потенциала каждого ребенка. С каждым годом государство будет усиливать это направление работы, поскольку благополучие детей – основа устойчивого прогресса и светлого будущего страны.

Қасым-Жомарт Тоқаев

БАЛА – ҒАЛАМНЫҢ АДАМҒА БЕРГЕН СЫЙЫ

Әлемдегі әр бала кінәсіз, осал және тәуелді.

Балалардың аман қалуы, қорғалуы және дамуы туралы Дүниежүзілік қауіпсіздік декларациясы

Әр бала – әрбір суретті, дыбысты, иіс пен жанасуды бойына сіңіретін кішкентай тұлға.

Тим Селдин,
жазушы, педагог,
Монтессори қорының президенті

Әлемдік қоғамдастық балалардың құқықтары мен олардың әлауқатын қорғаудың маңыздылығын күн өткен сайын жете түсінуде. **Халықаралық балаларды қорғау күні** әрбір баланың қауіпсіздігін, оған деген қамқорлық пен қолдауға ие болуын қамтамасыз ете отырып, өскелең ұрпаққа ерекше назар аудару қажеттігін тағы да еске салады.

Бұл тұрғыда балалардың құқықтарын кәсіби деңгейде қорғаумен айналысатын сарапшылардың пікіріне құлақ асу өте маңызды. Сондықтан да, бүгін біз сіздердің назарларыңызға осы мәселеге тікелей қатысы бар адаммен болатын сұхбатты ұсынамыз.

Бұл әңгіме біздің оқырмандарымыздың құқықтық хабардарлығын арттырып, кәмелетке толмағандарға қатысты зорлық-зомбылықтың, қол сұғылмаушылықтың және қауіпсіздігіне қиянат жасаудың кез келген нысанын болдырмау жөніндегі белсенді іс-қимылдарға шабыттандырады деп үміттенеміз.

ДЕТИ – ДАРЫ ВСЕЛЕННОЙ ЧЕЛОВЕКУ

*Дети мира невинны,
уязвимы и зависимы.*

**Всемирная декларация
об обеспечении выживания,
защиты и развития детей**

*Каждый ребенок –
маленькая личность,
впитывающая каждую
картинку, звук, запах
и прикосновение.*

Тим Селдин,
писатель, педагог,
президент Фонда Монтессори

С каждым днем мировое сообщество все более осознает важность защиты прав детей и их благополучия. **Международный день защиты детей** еще раз напоминает нам о необходимости уделять особое внимание подрастающему поколению, обеспечивая безопасность, заботу и поддержку каждому ребенку.

В этом контексте особенно важно прислушиваться к мнению экспертов, которые занимаются защитой прав детей на профессиональном уровне. Именно поэтому сегодня мы предлагаем вашему вниманию интервью с человеком, который имеет самое непосредственное отношение к данной проблематике.

Надеемся, что эта беседа станет еще одним шагом к повышению правовой осведомленности наших читателей и вдохновит их на активные действия по недопущению фактов проявления любых форм насилия в отношении несовершеннолетних и посягательств на их неприкосновенность и безопасность.

«Өркен» балалардың әл-ауқатын арттыру ұлттық ғылыми-практикалық институты» коммерциялық емес акционерлік қоғамының президенті

Есенғазы Нұртөлеуұлы

Иманғалиев балаларды қорғау мен қолдау мәселелерін шешу жолдары жайында өз тәжірибесі мен көзқарасын ортаға салу үшін, бізбен әңгімелесуге зор ықылас танытты.

Семей облысы Жарма ауданы Ақжал ауылында дүниеге келген. Қазақ политехникалық институтын «Инженер» мамандығы бойынша бітірген; Ленинград мемлекеттік университеті (психолог).

1984–1992 – Балқаш тау-кен металлургия техникумының оқытушысы, циклдік комиссияның меңгерушісі, аға оқытушысы, директордың орынбасары;

1992–2001 – Балқаш қаласының №4 кәсіптік-техникалық лицейінің директоры;

2001–2008 – Қарағанды облысы Білім департаментінің директоры;

2008–2013 – Қарағанды облысы Білім басқармасының бастығы;

2013–2016 – ҚР Білім және ғылым вице-министрі;

2014 – «Халықаралық бағдарламалар орталығы» АҚ Директорлар кеңесінің мүшесі;

2017–2020 – Қарағанды облысы Білім басқармасының басшысы;

2020–2022 – Білім және ғылым министрлігі Балалардың құқықтарын қорғау Комитетінің төрағасы.

«Ерен еңбегі үшін» медалімен, «Астанаға 10 жыл», «Қазақстан Конституциясына 10 жыл», «Қазақстан Республикасы Тәуелсіздігіне 20 жыл» мерейтойлық медальдарымен марапатталған.

Есенғазы Нуртолеуович Иманғалиев,

президент Некоммерческого акционерного общества «Национальный научно-практический институт благополучия детей «Өркен», любезно согласился побеседовать с нами, чтобы поделиться своим опытом и видением путей решения вопросов, связанных с защитой и поддержкой детей.

Родился в с. Акжал Жарминского района Семипалатинская области. Окончил Казахский политехнический институт по специальности «Инженер»; Ленинградский государственный университет (психолог).

1984–1992 – преподаватель, заведующий цикловой комиссией, старший преподаватель, заместитель директора Балхашского горно-металлургического техникума;

1992–2001 – директор Профессионально-технического лицея №4 г. Балхаш;

2001–2008 – директор Департамента образования Карагандинской области;

2008–2013 – начальник Управления образования Карагандинской области;

2013–2016 – вице-министр образования и науки РК;

2014 – член Совета директоров АО «Центр международных программ»;

2017–2020 – руководитель Управления образования Карагандинской области;

2020–2022 – председатель Комитета по охране прав детей Министерства образования и науки.

Награжден медалью «Ерен еңбегі үшін», юбилейными медалями «10 лет Астане», «10 лет Конституции Казахстана», «20 лет Независимости Республики Казахстан».

– Қайырлы күн, Есенғазы Нұртөлеуұлы! Жұмыс кестеңіздің тығыздығына қарамастан, біздің сұрақтарымызға жауап беруге уақыт бөлгеніңіз үшін рахмет.

Айтыңызшы, қазақстандық балалардың әл-ауқатын қамтамасыз ету үшін өзіңіз және Сіз басқаратын институт үшін қандай басымдықтар маңызды деп санайсыз?

– Біз құқықтық мемлекетте өмір сүріп жатқандықтан, күн сайын «керек», «құқығым бар» деген сөздер қолданылатын жағдайларға тап боламыз. Ересектер үшін бұл әдеттегі құбылыс. Бұл ұғымдармен көптеген бала да таныс. Бірақ олар кез келген заңсыздықтың салдары қандай болуы мүмкін екендігі туралы ойлана ма? Біреу олардың құқықтарына нұқсан келтірген жағдайда олар не істей алады? Оларға мұны кім үйретуі керек? Өмір ме? Отбасы ма? Әлде мектеп пе? Өкінішке орай, бұл мәселелер әлі де шешімін тапқан жоқ...

Мен және менің барлық әріптестерім, «Өркен» институтының қызметкерлері, балалардың қауіпсіздігінен бастау керек екеніне толық сенімдіміз. Өкінішке орай, статистика көрсеткіштері мәз емес: есірткіге және алкогольге тәуелді жасөспірімдер мен жастардың, құқық бұзушылықтардың және тіпті олардың қатысуымен жасалған қылмыстардың саны артып келеді. Әсіресе кәмелетке толмағандарға қатысты зорлық-зомбылық, олардың құқықтарына, бостандықтары мен заңды мүдделеріне нұқсан келтіру фактілерінің динамикасы алаңдатады.

Сондықтан, менің бірінші және басты міндетім – көптеген бала не себепті әлеуметтік қауіпті жағдайда екенін түсіну. Балалардың қатты физикалық сарқылу жағдайлары жиі кездеседі. Балалардың осындай мүшкіл жағдайына мемлекеттің назар аудармауының себебі неде деген сұрақтың әдеттегі жауабы: олар биологиялық отбасын сақтау үшін

– Добрый день, Есенгазы Нуртолеуович! Спасибо, что в своем плотном рабочем графике нашли время ответить на несколько наших вопросов.

Скажите, пожалуйста, какие приоритеты лично для себя и руководимого Вами института Вы считаете главными для обеспечения благополучия казахстанских детей?

– Мы живем в правовом государстве, ежедневно сталкиваясь с ситуациями, в отношении которых применимы слова «должен», «имею право». Для взрослых это обыденность. Многие дети с этими понятиями тоже знакомы. Но всегда ли они отдают себе отчет в том, какими могут быть последствия того или иного проступка? Могут ли они ориентироваться в ситуации, когда кто-то ущемляет их права? Кто их должен этому учить? Жизнь? Семья? Школа? К сожалению, вопросы эти до сих пор в целом остаются открытыми...

Лично я и все мои коллеги, сотрудники института «Өркен», абсолютно убеждены, что начинать нужно с безопасности детей. Увы, статистика не радует: растет количество наркотически и алкозависимых подростков и молодых людей, правонарушений и даже преступлений с их участием. Особенно тревожит динамика фактов насилия в отношении несовершеннолетних, ущемления их прав, свобод и законных интересов.

Поэтому первой и главной своей задачей я вижу необходимость разобратся в том, почему многие дети находятся в социально опасном положении. Нередки случаи крайнего физического истощения. На вопрос, до какой степени нужно было довести детей, прежде чем на них был обращен государственный взор, как правило, отвечают: боролись за сохранение биологической семьи. Согласен, ребенку, безусловно, лучше дома. Но это ребенок в социально опасном положении.

– Как бы Вы охарактеризовали поколение Z? Кто они – люди, придущие нам на смену?

Балаларға, жасөспірімдер мен жастарға құқықтық тәрбие берудің негізгі мақсаты – оларды қоғамда өз бетінше өмір сүруге дайындау, өздерін сенімді және жайлы сезініп, өз өмірлеріне ризашылық танытып, айналасындағылар мен қоғамға пайда әкелетіндей етіп тәрбиелеу. Бұл үшін оларға жалпы және кәсіби білім, әлеуметтік өзара әрекеттесу дағдылары, заңдарды құрметтеп, моральдық-этикалық нормалар мен мінез-құлық ережелерін сақтау қажет.

күрескен. Келісемін, бала үшін отбасынан артық нәрсе жоқ, бірақ бұл – бала үшін әлеуметтік қауіпті жағдай болып тұр.

– Z буынын қалай сипаттар едіңіз? Бізді алмастыратын адамдар – олар кімдер?

– Қазіргі ұрпақ ата-анасынан және одан да көп ата-бабаларынан ерекшеленеді. Оның бірегейлігі даму мен әлеуметтенудің мүлдем басқа жағдайларында өмір сүру есебінен қалыптасады. Бүгінгі балалар мен

– Современное поколение во многом отличается от своих родителей и тем более прадедов. Его уникальность формируется за счет существования в совершенно иных условиях развития и социализации. Сегодняшние дети и подростки родились в реалиях наиболее полной включенности человека в цифровое общество. Персональные компьютеры, легкий и быстрый доступ в интернет с его огромными возможностями – главные составляющие их повседневной жизни. Нужны принципиально новые подходы к изучению нового поколения, его характеристик, особенностей воспитания и обучения. Особое внимание необходимо уделить формированию компетенций: технических, коммуникативных, лидерских, управленческих, аналитических, межкультурных, навыков социализации. Важно понять, как глубокая включенность в информационные процессы влияет на установки, ценности и образ жизни детей, найти плюсы и угрозы, которые вне зависимости от отношения к ним неизбежны.

Безусловно, система образования не должна остаться безучастной к данной проблематике. Изучение особенностей современного поколения становится все более актуальным, так как и педагоги, и психологи всерьез обсуждают, как учить детей, родившихся в нулевые годы XXI века. Ясно одно: воспитание и обучение «цифрового» поколения должны помочь ему преодолеть трудности в развитии, вызванные нахождением в цифровой среде. Для этого необходим выбор нового, адекватного вызовам современности педагогического стиля.

– Насколько, по Вашему мнению, опасен фактор информационной угрозы?

– Информационное общество таит в себе массу вызовов для человека, особенно юного. Политика государства, направленная на создание мер информационной безопасности, оправ-

жасөспірімдер адамның цифрлық қоғамға толық енген кезінде дүниеге келді. Дербес компьютер, оның зор мүмкіндіктері арқылы интернетке оңай және жылдам қол жеткізу – олардың күнделікті өмірінің негізгі компоненттері. Жаңа ұрпақты, оның сипаттамаларын, тәрбие мен оқытудың ерекшеліктерін зерттеудің түбегейлі жаңа тәсілдері қажет. Техникалық, коммуникативтік, көшбасшылық, басқару, аналитикалық, мәдениетаралық құзыреттер мен әлеуметтену дағдыларын қалыптастыруға ерекше назар аудару қажет. Ақпараттық процестерге терең ену балалардың көзқарастарына, құндылықтары мен өмір салтына қалай әсер ететінін түсіну, сөзсіз орын алатын артықшылықтар мен қауіптерді табу маңызды.

Әрине, білім беру жүйесі бұл мәселеден қалыс қалмауы тиіс. Қазіргі ұрпақтың ерекшеліктерін зерттеу барған сайын өзекті бола түсуде, өйткені мұғалімдер де, психологтер де ХХІ ғасырдың басында туылған балаларды қалай оқыту керектігін байыпты талқылауда. Бір нәрсе анық: «цифрлық» ұрпақты тәрбиелеу және оқыту оған цифрлық ортада болудан туындаған даму қиындықтарын жеңуге көмектесуі керек. Ол үшін педагогикалық стильдің қазіргі заманғы сын-қатерлеріне сәйкес келетін жаңасын таңдау қажет.

– Ақпараттық қауіп-қатер факторы қаншалықты қауіпті деп ойлайсыз?

– Ақпараттық қоғам адамдарға, әсіресе жастарға көптеген қиындықтар туғызады. Ақпараттық қауіпсіздік шараларын құруға бағытталған мемлекет саясаты өзін 100% ақтайды. Әрине, виртуалды әлемге еніп, сол жерде өзін ең жақсы жағынан көрсету ыңғайлы. Бірақ біз цифрлық кеңістіктің күшті әсеріне қарамастан, шындықта өмір сүріп

Основная цель правового воспитания детей, подростков, юношества и молодежи – подготовить их к самостоятельной жизни в обществе, чтобы они чувствовали себя уверенно и комфортно, были довольны своей жизнью и приносили пользу окружающим людям и обществу. Для этого им потребуются общие и профессиональные знания, навыки социального взаимодействия, осознание необходимости уважительного отношения к законам, соблюдения морально-этических норм и правил поведения.

дана на все 100%. Конечно, очень удобно нырнуть в виртуальный мир и там подавать себя наиболее выгодным образом. Но живем-то мы, несмотря на мощное влияние цифрового пространства, все-таки в реальности. Я думаю, что есть противовес виртуальным угрозам и вызовам. Что вечно? Искусство, творчество. И чем больше ребята будут развивать свой внутренний потенциал с помощью дополнительного образования, увлечений, хобби, правильно и увлекательно организован-

«Бақытты ата-аналар – бақытты балалар» тезісі біздің институттың барлық жобаларының бағытын анықтайды. Ол еліміздің барлық өңірлерінде жалпы орта білім беру ұйымдарында жұмыс істейтін ата-аналарды педагогикалық қолдау орталықтарындағы оқытудың мазмұнына енеді.

жатырмыз ғой. Менің ойымша, виртуалды қауіптер мен қиындықтарға қарсы салмақ бар. Не мәңгілік? Өнер, шығармашылық. Қосымша білім беру, хобби, қызығушылық, дұрыс және қызықты ұйымдастырылған демалыс арқылы балалар өздерінің ішкі әлеуетін неғұрлым көп дамытса, соғұрлым олар желіге балама мазмұнға ие болады.

– Сіз балаларға қатысты қатыгездік фактілері бойынша өтініштер санының өсуін немен байланыстырасыз?

– Балалар, әрине, – қоғамның ең қорғалмаған бөлігі. Ең өкініштісі, олардың құқықтары олар барлық уақыттарын өткізетін жерде – мектепте және үйде бұзылатыны.

Өкінішке орай, бірақ бұл шындық үшінші мыңжылдықта өмір сүре отырып, біз ата-аналарға балаларды ұрып-соғуға болмайтынын, тәрбиенің басқа әдістері бар екенін, балаларға

ного досуга, тем больше у них будет контента, альтернативного сетевому.

– С чем Вы связываете рост числа обращений по фактам жестокого обращения с детьми?

– Дети, безусловно, – самая незащищенная часть общества. И самое печальное, когда их права нарушаются в школе и дома – там, где они проводят все свое время.

Увы, но факт: живя в третьем тысячелетии, мы по-прежнему вынуждены говорить родителям, что детей нельзя бить, что есть другие методы воспитания, что нельзя допускать физического и психологического насилия над детьми. Но мы продолжаем просветительскую работу и пытаемся учить родителей гуманным методам воспитания.

Цель **проекта «Центр педагогической поддержки родителей»** – развитие культуры позитивного родительства как основы благополучия

физикалық және психологиялық зорлық-зомбылыққа жол бермеу керектігі жайлы айтуға мәжбүрміз. Бірақ біз білім беру жұмысын жалғастырып, ата-аналарға ізгілік тәрбие әдістерін үйретуге тырысудамыз.

«Ата-аналарды педагогикалық қолдау орталығы» жобасының мақсаты – қазақстандық балалардың әл-ауқатының негізі ретінде позитивті ата-ана болу мәдениетін дамыту. Бұл жоба ата-аналарға психологиялық-педагогикалық білім беру жүйесін іске асыруға, балалар мен ата-аналар қарым-қатынасын психологиялық қолдауға, отбасылық мәдениетті дамытуға мүмкіндік береді. Өкінішке орай, көптеген ата-ана мына қарапайым шындықты түсінбейді – ата-ана болу үшін бала туу жеткіліксіз, ата-ана болуды үйрену керек. Тек осылай ғана балалардың қараусыз қалуы, оларға қатысты физикалық және психикалық

Тезис «Счастливые родители – счастливые дети» определяет направленность всех проектов нашего института.

Он пронизывает содержание обучения в центрах педагогической поддержки родителей, которые функционируют в организациях общего среднего образования во всех регионах страны.

казахстанских детей. Данный проект позволит реализовать систему психолого-педагогического просвещения родителей, психологической поддержки детско-родительских отношений, развивать семейную культуру. Ведь, к сожалению, далеко не всеми родителями осознается вроде бы простая истина – чтобы стать родителем, недостаточно родить ребенка, нужно *учиться быть родителем*. Только так можно противостоять негативным социально опасным явлениям: заброшенность детей, физическое и психическое насилие по отношению к ним, влияние агрессивных молодежных субкультур и др.

– Какие еще проекты Вашего института по улучшению условий жизни детей Вы бы отметили?

– Наряду с семейным воспитанием, обеспечение благополучия детей невозможно без создания *комфортной образовательной среды*, главное в ко-

**Позитивті ата-ана болу –
бұл баланың дені сау,
үйлесімді дамыған,
бақытты адам болуына
көмектесетін сүйіспеншілік
пен түсіністікке
негізделген тәрбие.**

зорлық-зомбылық, агрессивті жастар субмәдениеттерінің әсері және т.б. жағымсыз әлеуметтік қауіпті құбылыстарға қарсы тұруға болады.

– Балалардың өмір сүру жағдайларын жақсарту бойынша институтыңыздың тағы қандай жобаларын атап өтер едіңіз?

– Отбасылық тәрбиемен қатар, балалардың әл-ауқатын қамтамасыз ету жайлы білім беру ортасын құрмай мүмкін емес, ең бастысы – білім беру ұйымындағы әр баланың қауіпсіздігі.

Оқушылардың жағымды қарым-қатынасы мен эмоционалдық әл-ауқатын дамыту мақсатында біздің институт Оқу-ағарту министрлігінің Балалардың құқықтарын қорғау комитетінің қолдауымен «Нағыз досыңның болғанын қаласаң, дос бол!» ұранымен өткізілген **«ДосболLIKE: достық қолын соз!»** акциясының бастамашысы және ұйымдастырушысы болды. Жыл басынан бері оған еліміздің барлық өңірлерінен екі миллионға жуық оқушы қосылды. Олардың әрқайсысы өзін көрсете отырып, өзінің даралығын ашты, ішкі әлеуеті мен шығармашылық қабілеттерін дамытты. Акция аясында 10 000 астам іс-шара өтті, әлеуметтік

торой – безопасность каждого ребенка в организации образования.

В целях развития позитивных взаимоотношений и эмоционального благополучия учащихся наш институт при поддержке Комитета по защите прав детей Министерства просвещения инициировал и организовал **акцию «ДосболLIKE: протяни руку дружбы!»**, проходящую под девизом «Хочешь иметь настоящего друга – стань им!» С начала года к ней присоединились около двух миллионов школьников из всех регионов страны. Каждый из них смог проявить себя, раскрыть свою индивидуальность, продемонстрировать внутренний потенциал, творческие способности. В рамках акции прошло более 10 000 мероприятий, с участием школьников в социальных сетях опубликовано более 15 тысяч сообщений. **см.QR**

Продолжение акции – **антибуллинговая Программа «ДосболLike»**, разработанная Министерством просвещения для обеспечения психоэмоционального благополучия детей.

Также в рамках двухстороннего соглашения, подписанного министерствами просвещения и науки и высшего образования, коллективом института разработаны программы и алгоритмы реализации **волонтерского проекта «Менің бауырым»**. Его цель – всемерное содействие защите прав детей и эффективному управлению проектами в сфере детства, созданию безопасной и благоприятной образовательной среды для учащихся школ. Название **«Менің бауырым»** в данном контексте ассоциируется не только с физической защитой, но и с психологической, духовной помощью и поддержкой. **см.QR**

Волонтеры проекта – добровольцы из студентов вузов. Благодаря волонтерскому движению создается активное социально-гражданское сообщество, укрепляются межличностные связи, формируется культура взаимопомощи и служения людям.

желілерде оқушылардың қатысуымен 15 мыңнан астам хабарлама жарияланды. [см.QR](#)

Акцияның жалғасы – Оқу-ағарту министрлігі балалардың психоэмоционалды әл-ауқатын қамтамасыз ету үшін әзірлеген **«ДосболLike»** буллингке қарсы бағдарламасы.

Сондай-ақ, Оқу-ағарту және Ғылым және жоғары білім министрліктері қол қойған екіжақты келісім аясында институт ұжымы **«Менің бауырым»** волонтерлік жобасын іске асырудың бағдарламалары мен алгоритмдерін әзірледі. Оның мақсаты – балалардың құқықтарын қорғауға және балалық шақ саласындағы жобаларды тиімді басқаруға, мектеп оқушылары үшін қауіпсіз және қолайлы білім беру ортасын құруға жан-жақты жәрдемдесу. Бұл тұрғыда **«Менің бауырым»** атауы физикалық қорғаумен ғана емес, психологиялық, рухани көмек және қолдаумен де байланысты. [см.QR](#)

Жоба волонтерлері – ЖОО-ның ерікті студенттері. Волонтерлер қозғалысының арқасында белсенді әлеуметтік-азаматтық қоғамдастық құрылып, тұлғааралық байланыстар нығайтылады, адамдарға өзара көмек пен қызмет көрсету мәдениеті қалыптасады.

Біздің барлық жобаларымыз **Қазақстан халқының ұлттық мәдениетіне** негізделген. Ұрпақтар сақтайтын рухани құндылықтар, ойшылдар философиясы, дәстүрлер мен әдет-ғұрыптар – осының бәрі заманауи мағынада қазақстандықтардың жас ұрпағын еліміздің болашағының іргетасы ретінде тәрбиелеудің негізін құрайды.

– Оқырмандарымыз үшін қызықты және сөзсіз пайдалы болатын сұхбатыңыз үшін алғыс айтамыз!

Еліміздің болашақ азаматтары – патриоттарды тәрбиелеудің игілікті ісінде Сізге жаңа кәсіби және шығармашылық табыс тілейміз! ■

Позитивное родительство – это воспитание на основе любви и понимания, помогающее ребенку стать здоровым, гармонично развитым, счастливым человеком.

Все наши проекты опираются на **национальную культуру народа Казахстана**. Духовные ценности, хранимые поколениями, философия мыслителей, традиции и обычаи – все это в современном осмыслении и составляет основу воспитания молодого поколения казахстанцев как фундамента будущего нашей страны.

– Благодарим Вас за интересное и, несомненно, полезное для наших читателей интервью!

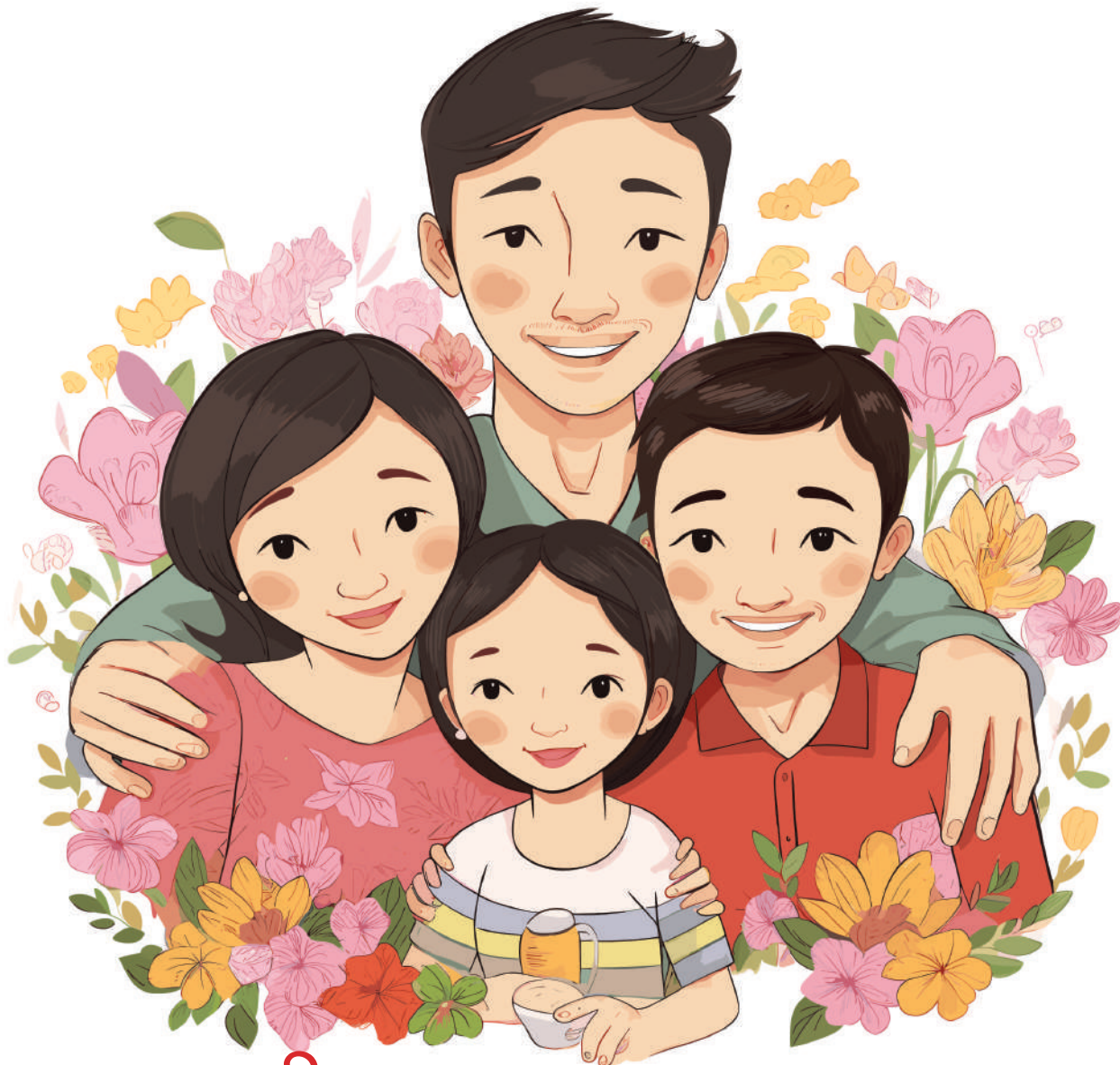
Желаем Вам новых профессиональных и творческих успехов в благородном деле воспитания будущих граждан – патриотов нашей страны! ■

ОТБАСЫНДА БОЛУ ҚҰҚЫҒЫ

Н. Б. Оспанбек,

а. ғ.қ., «Өркен» балалардың әл-ауқатын арттыру ұлттық
ғылыми-практикалық институты,
Алматы қ.

Право на семью

Н. Б. Оспанбек,

с. н. с., Национальный научно-практический институт
благополучия детей «Өркен»,
г. Алматы

*Отбасы ағаштағы бұтақтар сияқты:
біз әртүрлі бағытта өсеміз, бірақ
біздің тамырларымыз біртұтас болып
қалады. Біз өз отбасымызда туыла-
мыз, біздің отбасымыз бізде туылады.
Отбасында сіз сүйесіз және сіз өмір
бойы сүйікті боласыз.
Отбасы – маңызды емес. Ол бәрі...*

Уолт Дисней,

американдық мультипликатор
суретші, кинематографист,
анимациялық фильм саланың
негізін қалаушы кинорежиссер,
актер, сценарий жазушы, продюсер

*Семья подобна ветвям на дереве:
мы растем в разных направлениях,
но наши корни остаются
одним целым. Мы рождаемся
в своей семье, и наша семья рож-
дается в нас. В семье вы будете
любить и будете любимыми всю
жизнь. Семья – это не главное.
Это всё...*

Уолт Дисней,

американский художник-
мультипликатор, кинематографист,
основоположник индустрии
анимационного кино, кинорежис-
сер, актер, сценарист, продюсер

Балалық шақ – бұл адамның туылғаннан бастап, жастық шаққа өткенге дейінгі өмірінің алғашқы кезеңі. Бұл кезде адамның физикалық, эмоционалдық, әлеуметтік және когнитивті дамуы орын алады. Балалық шақ әдетте ойынмен, оқумен, жеке тұлғаны қалыптастырумен, ата-аналардың, қамқоршылардың немесе баланың басқа заңды өкілдерінің қолдауымен және қамқорлығымен байланысты. Әр адам өзінің балалық шағын жеке ерекшеліктерімен, жеке естеліктерімен және тәжірибесімен өткізеді.

Жаздың бірінші күні бүкіл әлемдегі балалардың алдында тұрған мәселелерге қоғамның назарын аудару мақсатында Халықаралық балаларды қорғау күні атап өтіледі. Бұл күні кез келген ересек адам, мейлі ол ата-ана, мұғалім, дәрігер, кәсіпкер, блогер болсын, балаларды қалай және немен қуанту керектігі туралы ойлайды.

Мереке күні **балалар мекемелерінде тәрбиеленетін балалар мен өмірлік қиын жағдайға тап болған балаларға** ерекше көңіл бөлінеді.

Әр ұйымда балаларды қорғау күніне үлкен дайындық жүргізіледі: мерекелік концерттер, оқу, спорт,

Детство – это первый период жизни человека, начиная с рождения и заканчивая переходом в юность. В это время происходит физическое, эмоциональное, социальное и когнитивное развитие человека. Детство обычно ассоциируется с игрой, учебой, формированием личности, поддержкой и заботой со стороны родителей, опекунов или других законных представителей ребенка. Каждый человек проживает свое детство с индивидуальными особенностями, личными воспоминаниями и опытом.

В первый день лета отмечается Международный день защиты детей с целью привлечения внимания общества к проблемам, с которыми сталкиваются дети по всему миру. В этот день почти каждый взрослый, будь то родитель, учитель, врач, бизнесмен, блогер, задумывается о том, как и чем порадовать детей.

Особое внимание в праздник уделяется **детям – воспитанникам детских учреждений и детям, находящимся в трудной жизненной ситуации.**

В каждой организации идет большая подготовка к Дню защиты детей:

шығармашылық және т. б. жетістіктері үшін жыл қорытындысы бойынша марапаттар, сыйлықтар беріледі. Әртістер, әншілер, музыканттар келеді. Мереке күнін балалар театрға, кинотеатрға барып, сыйлықтар алумен аяқтайды.

Бұл күні балалардың бастан кешірген эмоцияларын сөзбен жеткізу мүмкін емес. Бірақ, кешке

праздничные концерты, награждения по итогам года за достижения в учебе, спорте, творчестве и т. д., угощения и подарки... Приезжают артисты, певцы, музыканты. Завершается праздник походом в театр, кинотеатр и вручением подарков.

Шквал эмоций, испытываемый в этот день детьми, не описать словами. Но к вечеру все заканчивается,

қарай бәрі аяқталады да, балалар күнделікті тәртіп бойынша өмір сүруді жалғастырады...

Мерекелік көңіл-күй аясында ересектер бұл күннің негізгі идеясын ұмытады. Волонтерлер, демеушілер және жай ғана бейжай емес адамдар іс-шараларды ұйымдастыруға белсенді қатысады, материалдық көмек көрсетеді және балаларға уақыт бөледі. Әрине, мұның бәрі өте мақтауға тұрарлық, бірақ қоғам отбасынан тыс тәрбиеленетін балаларды тек сол күні еске алатыны өкінішті. Мереке мен қуанышты жағдайлардан басқа уақытта да балалар мен жасөспірімдерге ақпараттық және құқықтық қолдау қажет. Олар бүкіл әлемдегі балаларды неден қорғайды деген сұраққа нақты жауап алуы керек.

Қазіргі кездегі өмір шындығы:

★ миллиондаған бала тұратын жерлерінде мектептің болмауына байланысты білім алу мүмкіндігінен айырылған;

★ ата-анасының әлеуметтік қауіпті аурулардан айырылуына байланысты бірнеше миллион бала жетім қалады;

★ медициналық көмек пен дәрі-дәрмектің қол жетімсіздігіне байланысты балалар өлімі жоғары;

★ балалардың компьютерлік немесе ойындағы соғыстарға емес, нақты өмірге қатысуы;

★ миллиондаған балалар баспана мен нашар тамақтанудан зардап шегеді.

Айта кету керек, соңғы 10 жылда біз үлкен қадам жасадық: **трансформация аясында республика бойынша көптеген балалар мекемелері жабылды, ал балалардың негізгі бөлігі қазақстандық азаматтардың отбасыларына берілді.**

Менің өмірлік қиын жағдайға тап болған балалар мен отбасыларға әлеуметтік көмек көрсету саласындағы 10 жылдық жұмыс тәжірибем балаларды мекемеден отбасына қабылдаудың

и дети продолжают жить по привычному для них расписанию...

На фоне праздничного настроения, веселья и торжества многие взрослые забывают основную идею этого дня. Волонтеры, спонсоры и просто равнодушные люди активно участвуют в организации мероприятий, оказывают посильную материальную помощь и уделяют время детям. Конечно, все это очень похвально, но огорчает, что о детях, воспитывающихся вне семьи, общество, как правило, вспоминает только в этот день...

- **По данным официальных источников, 35,5% населения нашей страны (около 7 млн человек) составляют лица в возрасте до 18 лет.**
- **22 081 – дети-сироты или дети, оставшиеся без попечения родителей.**
- **По возрастному контингенту число сирот-младенцев и детей дошкольного возраста заметно уступает числу подростков, которые составляют около 72%.**

- **Ресми дерек көздерге сәйкес, біздің еліміздің халқының 35,5% (шамамен 7 миллион адам) 18 жасқа дейінгі адам. 22 081 – жетім балалар немесе ата-анасының қамқорлығынсыз қалған балалар.**
- **Жас контингенті бойынша жетім балалар мен мектеп жасына дейінгі балалардың саны шамамен 72% құрайтын жасөспірімдер санынан айтарлықтай төмен.**

сұранысы мен әлеуеті айтарлықтай жоғары екенін көрсетеді. Мұндай қадамға көбінесе биологиялық балалары бар адамдар барады.

Заңнамаға сәйкес, ата-анасының қамқорлығынан айырылған балалар үшін отбасылық **жағдайда күтім мен тәрбиені қамтамасыз етудің** бірнеше әдісі бар:

- бала асырап алу;
- қамқоршылықты белгілеу;
- патронаттық тәрбие;
- қонақтар отбасында тұру;
- патронаттық отбасыларға орналастыру.

Помимо праздника и радости, дети и подростки нуждаются в **информационной и правовой поддержке**. Они должны получать ясные, четкие ответы на вопрос, от чего защищают детей во всем мире.

Реалии наших дней таковы:

- ★ миллионы детей лишены возможности получать образование из-за отсутствия школ в местах их проживания;
- ★ несколько миллионов детей остаются сиротами из-за потери родителей (или родителя) в результате социально опасных заболеваний;
- ★ высокая детская смертность из-за недоступности медицинской помощи и лекарств;
- ★ участие детей в реальных, а не в компьютерных или игрушечных войнах;
- ★ миллионы детей страдают от отсутствия жилья и плохого питания.

Очень важно отметить, что за последние 10 лет мы сделали большой шаг: **в рамках трансформации по республике закрылось много детских учреждений, а основная часть детей были переданы в семьи казахстанских граждан.**

Мой практический 10-летний опыт работы в сфере оказания социальной помощи детям и семьям, оказавшимся в трудной жизненной ситуации, показывает, что спрос и потенциал принятия детей из учреждения в семью достаточно высокий. На такой шаг часто идут люди, имеющие и своих биологических детей.

Согласно законодательству, для детей, лишившихся родительской опеки, существует несколько способов **обеспечения ухода и воспитания в семейной обстановке:**

- усыновление;
- установление опеки;
- патронатное воспитание;
- проживание в гостевой семье;
- устройство в приемные семьи.

Болашақ ата-аналар үшін міндетті процедуралар бар:

*құжаттарды жинау және ұсыну;
психологиялық дайындықтан өту;
сандық платформада тіркелу.*

Алайда, баланы іздеу кезінде патронаттық отбасы қабылданатын балаға қойылатын күтулер мен талаптарға байланысты бірқатар қиындықтар мен психологиялық кедергілерге тап болады. Ең бірінші және ең маңызды критерий – баланың жасы: ұйымнан баланы қабылдауға шешім қабылдаған әрбір дерлік отбасы нәресте алуға тырысады.

Келесі тармақ – *бала денсаулығының жағдайы.*

Әрі қарай, барлық үміттер мен тілектер баланың *жынысын, ұлтын және сыртқы деректерін* таңдаудан тұрады.

Бүгінгі таңда балаларды отбасына орналастыру процесі пысықталып, жолға қойылды. Бірақ әлі де сол мекемелерде қалатын балалар бар, оларға өздерінің жасөспірім жасына, сиблингтердің (бір ата-ананың балалары) болуына, сондай-ақ қайталама қайтарылу тарихына байланысты дұрыс отбасын табу қиынға соғады.

Отбасында өмір сүру тәжірибесі бар, бірақ ұйымға қайта оралған бала оның құқықтарының одан әрі қорғалуын қажет етеді, өйткені ол басқа балаларға қарағанда осал: баланың мекемеге қайта оралуы оның эмоционалды және психологиялық жағдайына қатты әсер етеді. Кейде қайтып келу оқиғалары ересектердің балаға көрсеткен қатыгездігімен байланысты.

Қайтарылған баланы бұрынғы қалпына келтіру және бұрынғы өміріне қайтару өте қиын: ол әлемге қайтадан сенуді үйренуге, өзін-өзі бағалауын қалпына келтіруге және неге оны отбасы қабылдамағанын түсінуге тырысады.

Осындай жағдайларға тап болып, оларды талдағанда, бастапқыда ол балаларды алғысы келмеген, бірақ

Для будущих родителей имеются **обязательные процедуры:**

*сбор и предоставление документов;
прохождение психологической подготовки;
регистрация на цифровой платформе.*

Однако при поиске ребенка приемная семья сталкивается с рядом сложностей и психологических барьеров, связанных с ожиданиями и требованиями, предъявляемыми к принимаемому ребенку. Самым первым и важнейшим критерием является *возраст*: почти каждая семья, решившая принять ребенка из организации, идет за младенцем.

Следующий пункт – *состояние здоровья ребенка.*

Далее все ожидания и пожелания варьируются от выбора *пола, национальности и внешних данных ребенка.*

На сегодняшний день процесс устройства детей в семьи отработан и налажен. Но все же есть еще дети, которые остаются в стенах учреждений, которым сложно найти подходящую семью в связи с их подростковым возрастом, наличием сиблингов (детей одних родителей), а также с историей вторичного возврата.

Ребенок, имеющий опыт проживания в семье, но возвращенный в организацию, нуждается в еще большей защите его прав, ведь он более уязвим, чем другие дети: процесс проживания утраты сильно влияет на эмоциональное и психологическое состояние. Иногда истории возвратов связаны с жестоким обращением взрослых к ребенку.

Восстановить и вернуть к прежней жизни возвращенного ребенка очень сложно: он вынужден снова учиться доверять миру, восстанавливать самооценку и пытаться понять, почему семья его не приняла.

Когда сталкиваешься с такими случаями, анализируешь их, то понима-

**Балаларды қорғау
мыналарды қамтуы керек:**

- **физикалық және психологиялық зорлық-зомбылыққа қарсы тұру;**
- **агрессияның алдын алу;**
- **балалар еңбегін пайдалануға қарсы күрес;**
- **жынысы, нәсілі, ұлты, діні бойынша кемсітушіліктің алдын алу;**
- **балалардағы қалыпты өмір сүруді бұзуы мүмкін кез келген басқа қауіптер.**

алуға жағдайлар мәжбүрлегенін түсінуге болады. Бұл жаңадан «атана» атанған адамдардың жоспарлары өздерінің баласы пайда болған кезде өзгеретінін және баланы өздерінің жеке мәселелерін (жалғыздық, бақытсыз неке, өмірде қызығушылықтың болмауы және т. б.) шешу үшін асырап алатынын көрсетеді.

Баланы қайтарудың ең көп тараған себебі – «бала бағынбайтын болды».

Өз өмірін идеализациялау үшін көптеген ересектер біреудің өмірімен тәжірибе жасайды. Олар жеке және әлеуметтік мәртебесін, үй жағдайын, тұрғылықты жерін, жұмысын өзгертуге дайын. *Өздерінен басқаның*

ешь, что возвращают тех детей, которых изначально не хотели брать, но обстоятельства вынудили. Возвращают, когда планы новоиспеченных «родителей» изменило появление собственного ребенка, когда от приемного ребенка ожидали решения личных проблем (одиночества, несчастливого брака, отсутствия интересов в жизни и т. д.).

Самая распространенная причина возвратов – «ребенок перестал быть послушным».

Для идеализации своей собственной жизни многие взрослые экспериментируют с чужой. Они готовы менять личный и социальный статус, домашнюю обстановку, место проживания, работы... Готовы менять все что угодно, но только не *самих себя*...

Хочется еще раз напомнить таким «взрослым», что защита детей – это соблюдение их прав и законных интересов: жизнь, безопасность, здоровье, свобода, образование, здравоохранение, отдых и развлечения.

Одна из первых и самых больших удач в жизни человека – счастливое детство. Говорят, наша жизнь делится на две части: когда мы маленькие и хотим повзрослеть, и когда уже взрослые и хотим вернуться в детство.

Великий австрийский психолог, основатель психоанализа Зигмунд Фрейд говорил: «Тайна человеческой души заключена в психических драмах детства. Докопайтесь до этих драм, и исцеление придет...»

С Фрейдом, конечно, не поспоришь. Но, может, все-таки постараться не допускать детских драм?

Так давайте же предпринимать все усилия, чтобы наши дети, став взрослыми, могли с улыбкой и теплотой вспоминать годы, когда они были маленькими, когда росли, учились, обретали личный опыт. Дети нуждаются в нас, надеются на нас, целиком и полностью доверяют нам свои хрупкие детские жизни.

барлығын өзгертуге дайын...

Осындай «ересектердің» есіне балаларды қорғау – олардың құқықтары мен заңды мүдделерін сақтау: өмір, қауіпсіздік, денсаулық, бостандық, білім беру, денсаулық сақтау, демалыс және ойын-сауық екенін салғым келеді.

Адам өміріндегі алғашқы және ең үлкен сәттіліктің бірі – бақытты балалық шақ. Біздің өміріміз екіге бөлінеді деген пікір бар: біз кішкентай кезімізде есейгіміз келетін және ересек болғанда қайта балалық шаққа оралғымыз келетін кез.

Ұлы австриялық психолог, психоанализдің негізін қалаушы Зигмунд Фрейд: «Адам жанының құпиясы балалық шақтың психикалық драмаларында жатыр. Осы драмалардың мәнін анықтағанда, емделуге болады...»

Әрине, Фрейдпен дауласуға болмайды. Бірақ, мүмкін, балалар драмаларына жол бермеуге тырысу керек шығар?

Біздің балаларымыз ересек болғанда өздерінің кішкентай кездерін, ескен, оқыған, жеке тәжірибе жинақтаған жылдарын күлімсіреп, жылулықпен еске алсын десек, ол үшін бар күш-жігерімізді жұмсайықшы. Балалар бізге мұқтаж, бізге үміт артады, өздерінің өмірлерін бізге сеніп тапсырады.

Сондықтан, олардың балалық үміттерін ақтап, олардың тек 1 маусымда ғана емес, күн сайын бақытты және сүйікті болулары үшін ат салысайық...

Защита детей должна охватывать:

- **противодействие физическому и психологическому насилию;**
- **предотвращение агрессии;**
- **борьбу с эксплуатацией детского труда;**
- **предотвращение дискриминации по признакам пола, расы, национальности, вероисповедания;**
- **любые другие угрозы, которые могут нарушить нормальное детское существование.**

Не разочаруем их детских надежд, а поможем им быть счастливыми и любимыми не только 1 июня, а каждый день...

МЕКТЕПТЕГІ БУЛЛИНГ: НЕЛІКТЕН КЕЙБІР БАЛАЛАР БАСҚАЛАРДЫ ЖӘБІРЛЕЙДІ?

А. М. Салихова,
бастауыш сынып мұғалімі

*Буллинг в школе:
почему одни дети травят
других?*

А. М. Салихова,
учитель начальных классов

Қазіргі уақытта мектептегі өткір әлеуметтік мәселе – оқушыларды жәбірлеу немесе заманауи тілмен айтқанда, буллинг.

Буллинг – белгілі бір адамға (оқушыға) бағытталған агрессияның көрінісі, оны қорқыту, қорлау. Бұл зорлық-зомбылықтың әртүрлі аспектілерін қамтитын өте кең ұғым. Буллинг қақтығыстан өзгеше. Жәбірлеу – бұл басқа адамдарды қорлау. Оның мақсаты – басқа адамға эмоционалды, психологиялық немесе физикалық зиян келтіру. Буллинг кез келген жерде болуы мүмкін: мектепте, мектепке немесе үйге барар жолда және т. б.

Буллинг процесінде әрқашан үш қатысушы болады.

- *Жәбірлеуді бастамашысы* – агрессор (буллер). Бұған оның ізбасарлары – «көшбасшы» идеяларын қабылдайтындар кіреді.
- *Жәбірленуші*. Буллерлердің құрбаны болғандардың ерекше қасиеттері жоқ, олардың орнында кез келген адам болуы мүмкін.

В современных школах наблюдается острая социальная проблема – *травля учащихся*, или, как это принято сейчас называть, *буллинг*.

Буллинг может происходить где угодно: в школе, по дороге в школу или домой и т. д. Многое зависит от микроклимата в школьном коллективе и наличия «лидера».

В процессе буллинга всегда есть три участника.

- *Инициатор травли* – агрессор (буллер). Сюда же можно отнести его последователей – тех, кто принимает идеи «лидера».

- *Жертва*. Те, кто становятся жертвами буллеров, не обладают какими-либо особенными качествами, на их месте может оказаться любой человек.

- *Наблюдатель* – тот, кто не вмешивается, а просто наблюдает за издевательствами со стороны.

Буллинг затрагивает все сферы жизни человека:

- физическое самочувствие (нарушение сна, потеря аппетита, снижение внимания, ухудшение концентрации, обострение хронических и появление новых заболеваний и т. д.);

- психоэмоциональное состояние: результатом травли могут стать низкая самооценка, беспокойство, гнев или агрессия, депрессия и др.

Буллингу часто подвергаются дети по следующим причинам: особенности телосложения и внешности (рост, сутулость, избыточный вес, шрамы, родимые пятна, бородавки, неровные зубы и т. д.); качества характера (скромность, стеснительность, зажатость, скрытность и др.); проблемы с дикцией и словарным запасом; отсутствие интереса к массовым увлечениям, к тому, что популярно среди других детей (социальные сети, эксперименты с внешностью, блогеры, аниме, игры, музыка подростковых и молодежных субкультур и т. д.); новый ученик в классе, когда

- *Бақылаушы* – араласпайтын, жәбірлеуді тек сырттан бақылайтын адам.

Буллинг адам өмірінің барлық салаларына әсер етеді:

- физикалық әл-ауқат (ұйқының бұзылуы, тәбеттің төмендеуі, назардың төмендеуі, зейіннің нашарлауы, созылмалы аурудың өршуі жаңа аурулардың пайда болуы және т. б.);

- психоэмоционалды жағдай: жәбірлеудің нәтижесі өзін-өзі бағалаудың төмендігі, мазасыздық, ашулану немесе агрессия, депрессия және т. б. болуы мүмкін.

Балалар көбінесе буллингке келесі себептерге байланысты ұшырайды: дене бітімі мен сыртқы келбетінің ерекшеліктері (бойы, еңкіштік, артық салмақ, тыртық, мең, сүйел, қисық тіс және т. б.); мінез қасиеттері (қарапайымдылық, ұялшақтық, тұйықтық, жасырындық және т. б.); дикция және сөздік қор қиындықтары; басқа балалар арасында танымал (әлеуметтік медиа, сыртқы келбетке эксперимент жасау, блогерлер, аниме, ойындар, жасөспірімдер мен жастар субмәдениеттерінің музыкасы және т. б.) жаппай хоббиге деген қызығушылықтың болмауы; сыныптағы рөлдер бөлініп, сыныптастар арасындағы қарым-қатынас иерархиясы орнатылған кездегі сыныптағы жаңа оқушы.

*Қандай балалар **агрессорға** айналады? Кімде **құрбан** болу қаупі жоғары?* Бұл жағдайда әр санатта кездесетін балалардың түрлерін жалпылауға және нақтылауға болмайды. Осыған қарамастан, осы тақырыптағы зерттеулер байыпты ойлауға негіз береді...

Егер жәбірлеу баланың үйінде болып жатқан оқиғаларға байланысты болса, ол өз отбасын қорғауға тырысуы мүмкін, өйткені ол бөтен адамға ешкім білмеуі керек нәрсені жария еткені үшін өзін кінәлі сезінеді. Кейде балалар шындықты ашқысы келмейді, өйткені ересектер оларға

Буллинг – проявление агрессии, направленной на конкретного человека (ученика), его запугивание, унижение. Это очень широкое понятие, которое охватывает различные аспекты насилия. Он в корне отличается от конфликта, ведь его цель – нанести эмоциональный, психологический или физический ущерб другому человеку.

роли уже распределены и иерархия отношений между одноклассниками установлена.

*Какие дети становятся **агрессорами**? Кто подвержен наибольшему риску стать **жертвой**?* В данном случае не стоит обобщать и конкретизировать типы детей, которые встречаются в каждой из категорий. Тем не менее исследования по этой тематике дают основу для серьезных размышлений...

Если травля связана с тем, что происходит в доме ребенка, он может попытаться защитить свою семью, чувствуя свою вину за то, что открыл чужому человеку что-то сугубо личное, чего никто не должен знать. Иногда дети не хотят раскрывать правду, так как уверены, что взрослые не смогут им помочь или даже

Балалар арасында не болып жатқанын білу өте қиын, өйткені көбінесе олар бұл туралы айтқысы келмейді. Көбісі өздерін буллингке себеп болды деп ойлап, өздерін кінәлі сезінеді немесе осындай жағымсыз тәжірибелермен бөлісуден ұялады.

көмектесе алмайтынына немесе тіпті бәрін бүлдіретініне сенімді. Шынында да, олардікі дұрыс болып шығады...

Бірақ жәбірленуші ғана қиналмайды. Буллерлердің өмірінде де бәрі де оңай емес, өйткені, әдетте, бұл оқуда қиындықтары бар балалар, көбінесе толық емес немесе жұмыс істемейтін отбасылардан шыққан, жалғызбасты аналар тәрбиелеген, жанжал жағдайында өмір сүретін және т. б.

Агрессивті мінез-құлықтың себептері:

- қызғаныш;
- дұшпандық;
- қандай да бір себептермен ұнамайтын адамды қорлауға, қорқытуға деген ұмтылыс;
- өзгелерге өзінің күші мен әсерін көрсетуге ұмтылу;
- кез келген нәрсе үшін кек алу және т. б.

Буллинг нәтижесінде оның барлық қатысушылары теріс әсерге ұшырайды.

все испортят. И действительно бывает так, что они оказываются правы...

Но тяжело приходится не только жертве. В жизни самих буллеров тоже не все гладко, ведь, как правило, это дети с проблемами в обучении, часто из неполных или неблагополучных семей, воспитываемые матерями-одиночками, живущие в конфликтной обстановке и т. д.

Причины агрессивного поведения:

- зависть;
- враждебность;
- желание унижить, запугать человека, который по каким-то причинам не нравится;
- стремление показать окружающим свою силу и влияние;
- отомстить за что-либо и т. д.

В результате буллинга все его участники подвергаются негативному воздействию.

Жертва: склонность к депрессии, социальной тревожности, развитию психических расстройств и т. д.

Агрессор: предрасположенность к совершению противоправных действий, девиантному, вплоть до суицидального, поведению, немотивированные проявления агрессии, склонность к бродяжничеству, уходам из дома, воровству.

Наблюдатель: психологический дискомфорт из-за неспособности оказать помощь, что, в свою очередь, вызвано страхом оказаться на месте жертвы.

Из-за агрессивного поведения буллеры могут быть исключены из образовательного учреждения, зарегистрированы в полиции и даже привлечены к ответственности на законодательном уровне.

Что делать пострадавшему?

- Поговорить с обидчиками и выяснить, в чем причина такого отношения. Возможно, это некий конфликт, решение которого поможет остановить агрессию.

Жәбірленуші: депрессияға, әлеуметтік мазасыздыққа, психикалық бұзылулардың дамуына және т. б.

Агрессор: заңсыз әрекеттерді жасауға бейімділік, девиантты, суицидке дейінгі мінез-құлық, агрессияның мотивацияланбаған көріністері, қаңғыбастыққа, үйден кетуге, ұрлыққа бейімділік.

Бақылаушы: көмек көрсете алмау салдарынан психологиялық ыңғайсыздық, бұл өз кезегінде жәбірленушінің орнында болудан қорқудан туындайды.

Агрессивті мінез-құлыққа байланысты буллерлер білім беру мекемесінен шығарылуы, полицияда тіркелуі және заңнамалық деңгейде жауапқа тартылуы мүмкін.

Жәбірленушіге не істеу керек?

- Бұзақылармен сөйлесіп, бұндай қарым-қатынастың себебі неде екенін анықтау. Мүмкін, бұл қақтығыстың бір түрі шығар, оның шешімін табу агрессияны тоқтатуға көмектеседі.

- Үнсіз қалмау! Үндемей қалу – бұл болып жатқанды үнсіз мақұлдау деген сөз. Егер жәбірлеу ұзаққа созылса немесе тұрақты болса, сынып жетекшісіне, мектеп психологіне, әлеуметтік мұғалімге, директорға хабарласу керек.

- Сенім тудыратын және көмектесуге нақты мүмкіндігі бар адамдардан қолдау іздеу. Мұндай жағдайларда арнайы көмек қызметтері де бар.

- Психологке бару. Буллингтің көптеген жағымсыз әсерлерінің бірі – адамның психоэмоционалды күйінің бұзылуы. Маман сізді тыңдап, мәселені шешудің нұсқаларын ұсынады, мінез-құлықтың дұрыс жолын таңдауға көмектеседі.

- Күнделік жазу. Агрессияның қай жерде, қашан және қандай жағдайда болғандығы туралы жазбалар, қорқыту, қорлау туралы хабарламалардың скриншоттары, олар қандай сезімдер мен

Узнать, что происходит между детьми, очень сложно, потому что в большинстве своем они, как правило, не хотят об этом говорить. Многие чувствуют себя виноватыми, думая, что они сами стали причиной издевательств, или стесняются делиться таким негативным опытом...

- Не молчать! Молчание – это немое одобрение происходящего. Если травля принимает затяжной характер или становится постоянной, необходимо обратиться к классному руководителю, школьному психологу, социальному педагогу, директору.

- Искать поддержку у людей, которые вызывают доверие и имеют реальные шансы помочь. Также существуют специальные службы помощи в подобных ситуациях.

- Посетить психолога. Одно из множества негативных последствий буллинга – нарушение психоэмоционального состояния человека. Специалист выслушает, предложит варианты решения проблемы, поможет выстроить правильную линию поведения.

- Вести дневник. Записи о том, где, когда и при каких обстоятельствах произошла агрессия, скриншоты сообщений о запугивании, изде-

эмоциялар тудырды – бұл қорлау фактісі бойынша дәлелді негіз. Егер жәбірленуші физикалық зорлық-зомбылыққа ұшыраған болса, алынған жарақаттарды (ұрылған, көгерген, терісі сыдырылған жерлер және т. б.) ресми тіркеу үшін медициналық пунктке хабарласу қажет.

- Ресми мемлекеттік органдарға жүгіну. Тіркелген дәлелдермен полицияға арыз беруге болады. Бұл қорқақтық емес, өз денсаулығыңызға деген лайықты көзқарас.

Мәселені уақтылы танып, мектептегі буллингтің кез келген көріністерін бақылауға алу үшін білім беру процесінің барлық қатысушыларында осы әлеуметтік қауіпті құбылысқа төзбеушілікті дамыту қажет.

Өкінішке орай, біздің мектептерде жәбірлеу өте кең таралған және бұл дәл бүгін (ертең және бүгінгі емес!) балалар мен жасөспірімдер ортасында зорлық-зомбылықтың кез келген түрінің таралуына жол бермеу жөнінде батыл және қатаң шаралар қабылдауды бастау керек.

Өркениетті қоғамда жәбірлеуге орын жоқ! Балаларымыздың игілігі үшін буллингті тоқтатайық! ■

вательствах, какие чувства и эмоции они вызвали, – все это основа доказательной базы по факту травли. В случае, если жертва подверглась физическому насилию, необходимо обратиться в медицинский пункт для официальной регистрации полученных травм (ушибы, синяки, ссадины и т. д.).

- Обратиться в официальные государственные органы. С зафиксированными доказательствами можно подать заявление в полицию. И это не трусость, а адекватное отношение к своему здоровью.

Чтобы взять на контроль любые проявления школьного буллинга для своевременного распознавания проблемы, необходимо выработать твердую нетерпимость к этому социально опасному явлению у всех участников образовательного процесса. К сожалению, травля в наших школах достаточно распространена, и это сигнал к тому, чтобы уже сегодня (не завтра и послезавтра!) начать принимать самые решительные и жесткие меры по недопущению распространения любых форм насилия в детско-подростковой среде.

Травле не место в цивилизованном обществе! Остановим буллинг во благо наших детей! ■

ҚЫЗМЕТ ЕТУ ПЕДАГОГИКАСЫ – АДАМДАҒЫ АДАМГЕРШІЛІК БЕСІГІ

Е. М. Песина,
*редактор, «Өркен» балалардың әл-ауқатын
арттыру ұлттық ғылыми-практикалық
институты, Алматы қ.*

ПЕДАГОГИКА СЛУЖЕНИЯ – КОЛЫБЕЛЬ ЧЕЛОВЕЧНОСТИ В ЧЕЛОВЕКЕ

Е. М. Песина,
редактор,
Национальный
научно-практический
институт
благополучия детей
«Өркен»,
г. Алматы

*Дүниеде адамдарға қызмет
еткеннен асқан лайық іс бар ма?
Адамдарға қызмет ете
алатын, бірақ оны істемейтін адам,
адамның ең жоғары парызын
қабылдамайды.*

Шәкәрім Құдайбердиев,

қазақ ақыны, жазушы,
аудармашы, композитор,
тарихшы және философ

Қазіргі рухани бағдарлардың жоғалуы, әлеуметтік бытыраңқылық пен әскери қақтығыстар уақытында қоғамға азаматтық, патриотизм және жанқиярлық рухында тәрбиеленген көшбасшылар қажет.

Қызмет ету педагогикасы – ұлттық бағдарланған білім беру – тәрбие жүйесінің негізі болуға тиіс заманауи педагогикалық ғылым. Бұл педагогика мұғалімнің «білім беру қызметін жеткізуші» емес, тәлімгер, рухани құндылықтарды тәрбиелеуші ретіндегі идеясын жандандырады.

Ынтымақтастық педагогикасынан бастап қызмет ету педагогикасы мұғалім мен оқушы арасындағы ынтымақтастық идеясын кез келген білім беру технологиясына гуманистік көзқарастың негізі ретінде қабылдады.

Мұғалімдік – бұл кәсіби қызметтің бірнеше салаларының бірі, ол толығымен және тұтас кәсіпке негізделген және жауапкершіліктің ең жоғары дәрежесін қамтиды.

Кәсіп дегеніміз не? Адамзат баласы еңбек арқылы өмір сүреді, сондықтан кез келген бизнесте күштер мен қабілеттерді практикалық қолдану адам үшін өмірдің өзі сияқты дерлік – өмірлік іс-әрекет.

Бейімділік – бұл адамның сүйікті ісі, оның өмірінің жеке мәні, ол белгілі бір практикалық мақсатқа, әуестікке, кез келген іске, мамандыққа деген ішкі тартымдылыққа айналады.

Мұғалімнің кәсібі мұғалімді мамандықтың өмірлік басымдықтары мен рухани-адамгершілік құндылық-

*Что может быть на свете
прекраснее, достойнее человека,
чем служение людям по мере
своих сил?
Тот, кто способен служить людям
и не делает этого, отвергает
высочайший человеческий долг.*

Шакарим Құдайбердиев,

казахский поэт, писатель,
переводчик, композитор,
историк и философ

В настоящее время утраты духовных ориентиров, социальной разобщенности и военных конфликтов общество особенно нуждается в лидерах, воспитанных в духе гражданственности, патриотизма и самоотверженности.

Педагогика служения – современная педагогическая наука, которая должна стать основой национально ориентированной образовательно-воспитательной системы. Эта педагогика возрождает в себе идею учителя как наставника, воспитателя духовных ценностей, а не как «поставщика образовательных услуг».

От педагогики сотрудничества педагогика служения переняла идею сотрудничества между учителем и учеником как основы гуманистического подхода к любым образовательным технологиям.

Учительство – одна из немногих сфер профессиональной деятельности, которая целиком и полностью основывается на призвании и предполагает высочайшую степень ответственности.

Что такое **призвание**? Человеческий род выживает за счет труда, и потому практическое применение сил и способностей в каком-либо деле есть почти то же самое для человека, что и сама жизнь, – **жизнедеятельность**.

Призвание – это любимое дело, в котором человек живет своей собственной жизнью, его персональный личностный смысл жизни, пре-

**Классик мұғалімдер,
жаңашылдар,
гуманитарлық
педагогиканың өкілдері:
адамды шынымен
қызықтырмайтын нәрсе
оған еш әсер етпейді
деген педагогикалық
аксиоманы тұжырымдады.**

тарын таңдауға бағыттайды. Оның семантикалық орталығы – сөз, белгілі бір іске, мамандыққа, мақсатқа, миссияға, кәсіпке деген бейімділік.

«Адам туылған кезде жаны пайда болады, ата-анасы денесін береді, ал мұғалім – өмірдің мақсаты мен мәнін...» деген сөз бар.

Біздің прагматикалық дәуірімізде мұғалімге деген көзқарас бастапқыда құрметті мамандық ретінде түбегейлі өзгерді. Бүгінгі таңда көптеген адам бүкіл әлемге мұғалімдердің кәсіби және адами кемшіліктерін анықтауды және көрсетуді ұнатады, әрине бұл олардың қадір-қасиетін көрсетуден гөрі оңайырақ...

Мұғалім ісіндегі ең бастысы – адам бойындағы адамгершілікті сақтау, гуманизм педагогикасын ұстану. Мұғалім білім беру процесінің негізгі құндылықтары мен мағыналарына, адамға, оның тағдырына, қалыптасуы мен дамуына назар аударуы керек.

Мұғалім – балаларға математика, физика, биология және т.б. сабақтарын беретін пән мұғалімі ғана

образованный в конкретную практическую цель, склонность, внутреннее влечение к какому-либо делу, профессии.

Призвание учителя ставит педагога перед выбором жизненных приоритетов и духовно-нравственных ценностей профессии. Его смысловой центр – слово, призвание как склонность к тому или иному делу, профессии, предназначение, миссия.

Есть известное выражение: «Душу человек обретает при рождении, тело ему дают родители, а цель и смысл жизни – учитель...»

В наш прагматичный век отношение к учителю принципиально изменилось как к профессии изначально уважаемой. Сегодня очень многим нравится выявлять и показывать всему миру профессиональные и человеческие недостатки педагогов, что, естественно, легче, чем искать их достоинства...

Главное в учительском деле – сохранение человеческого в человеке, следование педагогике гуманизма. Учителю нужно сосредоточиться на главных ценностях и смысле образовательного процесса, на человеке, его судьбе, становлении и развитии.

емес, ол ең алдымен тәрбиеші, Ш.А.Амонашвилидің сөзімен айтқанда, «адам жанының мүсіншісі».

Біздің әрқайсымызға тікелей қатысы бар, бірақ қандай да бір себептермен мектепте мүлдем зерттелмеген нәрселер бар! Олар туралы білмегендіктен, өмірде көптеген қайғылы жағдайлар орын алады.

Біздің оқушыларымызға өте қажет (техникалық немесе гуманитарлық университетке түсетініне қарамастан) және талап етілмеген білім өте көп! Біз ешқашан кездестірмейтін және біздің өмірімізге ешқандай әсер етпейтін: жұлдыздар мен галактикалардың шығу тегі туралы гипотезаларға дейін кез келген нәрсені зерттейміз. Бірақ туғаннан қайтыс болғанға дейінгі адамға байланысты нәрсе назарымыздан тыс қалады.

Әйгілі Сократ осы «пайдасыз білімнің» барлық қолдаушыларына таң қалып, оларды ақымақ немесе дұрыс білім жолынан адасқан адамдар деп, адамның өзін зерттеуге назар аударуға шақырған...

Қазіргі мектепте оқу – бұл білім беру парадигмасының үстемдігі, оның негізінде мәжбүрлеу, төмен бағамен, ҰБТ сәтсіз тапсыру қаупімен қорқыту.

Педагогами-классиками, новаторами, представителями гуманной педагогики сформулирована педагогическая аксиома, столь же неопровержимая, как и общеизвестная геометрическая (параллельные прямые не пересекаются). Звучит она так: человеку не может быть по-настоящему интересным и увлекательным то, что его не затрагивает и не касается.

Учитель – это не только педагог-предметник, дающий детям уроки математики, физики, биологии и т. д. Он прежде всего воспитатель, по выражению Ш. А. Амонашвили, «воятель человеческих душ».

А как много того в жизни, что непосредственно касается каждого из нас, почему-то совершенно не изучалось в школе! Как много таких незнаний часто приводит к трагическим жизненным ошибкам и едва ли не ставит под вопрос саму эту жизнь...

Как много есть знаний, абсолютно необходимых нашим ученикам (вне зависимости от того, в технический или гуманитарный вуз они будут поступать) и остающихся

Нағыз толыққанды білім балаларға өмір сүруді ғана емес, адам ретінде өмір сүруді де үйретуі керек...

Оқушы күніне алты-жеті сабақ оқып, өзіне мүлдем әсер етпейтін және оған қатысы жоқ нәрсені үйренеді, үйге келгенде соны жалғастырады, бұл мәжбүрлеусіз мүмкін емес. Бұл оқуға деген ынта мен қызығушылықтың жоқтығының қайғылы салдары.

Мектепте оқушыларға «жансыз», қызығушылық тудырмайтын берілген білім баланың өз еркіне қарсы дәмсіз тағамды жеуге мәжбүрлегенмен бірдей болады. Бірінші және екінші жағдайда бұл мәжбүрлеусіз мүмкін емес...

Білім ағзаға түсетін тамақ және одан өндірілетін энергия сияқты табиғи болуы керек. Сонда ғана олар баланы қазіргі және алдағы өмірге дайындаған кезде табиғи болады (ҰБТ тапсыруға емес!).

невостробованными! Мы изучаем все что угодно, вплоть до гипотез происхождения звезд и галактик – то, с чем никогда не столкнемся и что никак не повлияет на нашу жизнь. А то, что сопровождает нас от рождения до смерти, оказывается вне поля нашего зрения.

А ведь еще Сократ недоумевал по поводу всех этих энтузиастов «бесполезного знания», считая их глупцами или людьми, сбившимися с верного пути познания, и призывавшего сосредоточиться на изучении самого человека...

Обучение в современной школе – это господство образовательной парадигмы, в основе которой принуждение, террор оценками, родителями, угрозами провала ЕНТ и т. д. Когда ученик шесть-семь уроков в день изучает что-то, что лично его совершенно не затрагивает и не касается, когда еще и дома надо грызть пресловутый гранит науки, без назиданий и принуждения тут не обойтись. И это печальное следствие отсутствия мотивации и интереса к обучению.

Когда в школе пытаются загрузить учеников «мертвыми» знаниями, не оживленными никаким познавательным интересом, то результат будет такой же, как если бы ребенка против его воли заставляли есть невкусную пищу. Без принуждения и в первом, и во втором случае этого сделать невозможно...

Знания должны быть органичными, как пища, поступающая в организм, и энергия, вырабатываемая из нее. Только тогда они будут органичными, когда они будут готовить ребенка к настоящей и предстоящей жизни (не к сдаче ЕНТ!).

*Органичное образование должно учить наших детей, **как нужно жить.***

Но понятие *жизнь* достаточно широко, и существуют различные способы существования: то, как живут представители растительного, животного и человеческих сообществ,

Органикалық білім балаларымызға қалай өмір сүру керектігін үйретуі керек.

Бірақ өмір ұғымы өте кең және өмір сүрудің әртүрлі тәсілдері бар: өсімдік, жануар және адамзат қауымдастықтарының өкілдері әртүрлі өмір сүретіні белгілі. Біздің балаларымызға өз өмірлерін тек қоректеніп, өсіп «ағаш» ретінде, немесе тек өзін-өзі сақтау, қоректену және өсумен айналысатын жануар ретінде өткізуге болатындығын көрсету керек.

Адамға лайықты өмір қызмет етуді мүмкін емес. Жоқ әрине, мүмкін, бірақ тек өсімдік немесе жануар түрінде болады. Ал **шынайы адам өмірі – бұл қызмет ету.**

Толыққанды өмір сүру дегеніміз – өзіңіз үшін өмір мен басқалар үшін өмір арасындағы тепе-теңдікті сақтау. Бұл кез келген адамзат қоғамы өзінің барлық мүшелерін өз күштері мен ресурстарының бір бөлігін ортақ игілікке беру арқылы ғана өмір сүре алатындығын түсінетін адамдардың өмірі. Яғни, басқалар үшін өмір сүре отырып, біз өзіміз үшін де өмір сүреміз.

Басқа адамдарға қызмет ету – бұл адамның өзін-өзі тануының бір түрі.

Осылайша, қызмет ету педагогикасы табиғи білім берудің ажырамас бөлігіне айналатын білімді – дүниетаным, көзқарастар, сенімдер, сезімдер, эмоциялар, мінез-құлық, энергетикалық әлеует және балаларымыздың практикалық өмірлік тәжірибесін «жандандыруға» бағытталған. ■

Настоящее полноценное образование должно учить детей не просто, как жить, а как жить по-человечески...

очень сильно различается. И нужно показать нашим детям, что можно прожить свою жизнь и как «дерево», только питаясь и растя, и как животное, озабоченное только самосохранением, пропитанием и размножением.

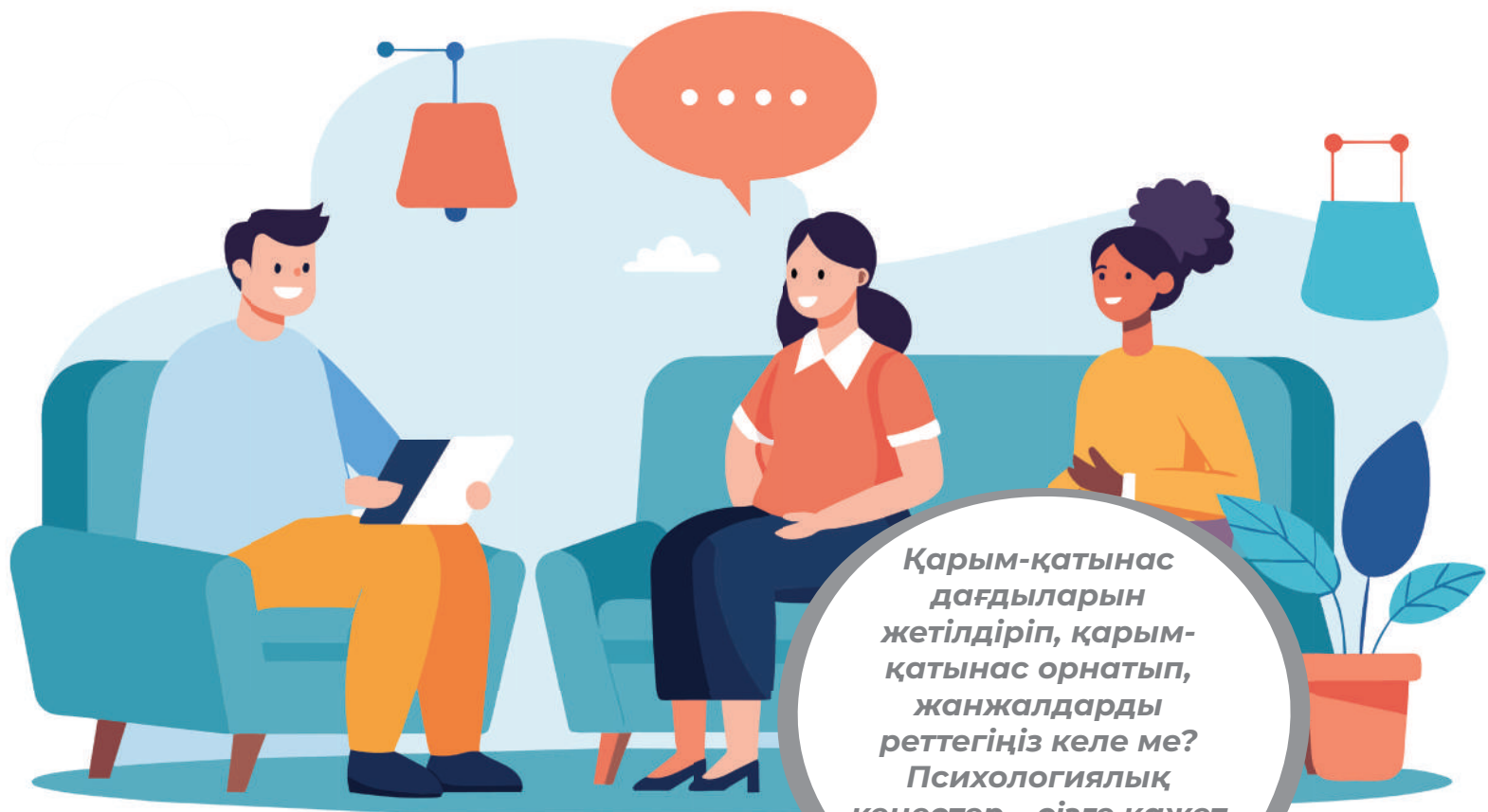
Достойная человека жизнь невозможна без **служения**. Нет, она конечно, возможна, но только в форме растительного или животного существования. А **настоящая человеческая жизнь – это служение.**

Жить полноценно – значит соблюдать баланс между жизнью для себя и жизнью для других. Это жизнь людей, которые понимают, что любое человеческое общество может существовать только за счет отдачи всех его членов части своих сил и ресурсов на общее благо. То есть, живя для других, мы тем самым живем и для себя.

Служение другим людям – это форма самореализации человека.

Таким образом, педагогика служения призвана «оживлять» знания, которые станут неотъемлемой частью органичного образования – системой мировоззрения, взглядов, убеждений, чувств, эмоций, поведения, энергетического потенциала и практического жизненного опыта наших детей. ■

АТА-АНАЛАРҒА АРНАЛҒАН ПСИХОЛОГТИҢ 5 КЕҢЕСІ

Қарым-қатынас дағдыларын жетілдіріп, қарым-қатынас орнатып, жанжалдарды реттегіңіз келе ме? Психологиялық кеңестер – сізге қажет нәрсе!

Хотите улучшить свои навыки общения, наладить отношения и разрешить конфликты? Психологические советы – это то, что вам нужно!

5 СОВЕТОВ
психолога
для родителей

«**П**сихологтің кеңестері» айдарында – бала – ата-ана қатынастары бойынша тәжірибеші маман, «Мықты ата-ана – мықты балалар» Халықаралық саналы тәрбие бағдарламасының жаттықтырушысы **Әйгерім Дәулет** ата-аналар мен балалар арасындағы байланысты нығайтуға көмектесетін құнды кеңестермен бөліседі. Осы қарапайым, бірақ тиімді нұсқауларды орындауды үйрену арқылы сіз жақындарыңызбен үйлесімді және сенімді қарым-қатынас жасай аласыз. Сіздің өміріңізді жақсарту және отбасыңызбен бақытты болу мүмкіндігін жіберіп алмаңыз!

1 ЖАМАНДЫҚ ТУРАЛЫ ОЙЛАУДЫ ТОҚТАТЫҢЫЗ

Негативтен позитивті ойлауға ауысуды үйреніңіз. Біздің ойларымыздың күші зор, сондықтан әрқашан жағымды психоэмоционалды жағдайды сақтау және үйде қолайлы атмосфера құру маңызды!

2 БАСЫМДЫҚ БЕРУ (ЕҢ БАСТЫСЫ)

Басымдықтарыңызды өзіңіздің әл-ауқатыңыз және өзіңізді қолдау маңызды болатындай етіп белгілеңіз. Сізден тек энергияны алатын қажетсіз істер мен материалдық заттардан бас тартыңыз. Кез келген жағдайда әрқашан өзіңізді және отбасыңызды есте сақтаңыз. Сіз және сіздің жақындарыңыз үшін маңызды нәрсеге назар аударыңыз, материалдық заттарға көп көңіл бөлмеңіз. Ең бастысы – балаларға және айналасындағыларға сүйіс-

В рубрике «Советы психолога» – практикующий специалист по детско-родительским отношениям, тренер Международной программы осознанного воспитания «Сильные родители – сильные дети» **Айгерім Дәулет** делится ценными советами, которые помогут укрепить связь между родителями и детьми. Научившись следовать этим простым, но эффективным рекомендациям, вы сможете создать более гармоничные и доверительные отношения с вашими близкими. Не упустите возможность улучшить свою жизнь и стать более счастливыми вместе с вашей семьей!

1 ПЕРЕСТАТЬ ДУМАТЬ О ПЛОХОМ

Научитесь переключаться с негативного на позитивное мышление. Наши мысли имеют большую силу, поэтому важно всегда поддерживать позитивное психоэмоциональное состояние и создавать благоприятную атмосферу в доме!

2 РАССТАВИТЬ ПРИОРИТЕТЫ (ЧТО ВАЖНЕЕ)

Устанавливайте свои приоритеты так, чтобы важнее всего было ваше собственное благополучие и поддержка самих себя. Отказывайтесь от ненужных дел и материальных вещей, которые только отнимают у вас энергию. Всегда помните о себе и своей семье в любой ситуации. Сконцентрируйтесь на том, что важно действительно для вас и ваших близких, не уделяйте слишком много внимания материальным вещам. Важнее всего – проявлять любовь и заботу к детям и окружающим, объяс-

пеншілік пен қамқорлық көрсету, олардың бәрінен де құнды екенін түсіндіру. Бала материалдық игіліктерден гөрі маңызды екенін түсінуі керек, әйтпесе онда теріс көзқарастар қалыптасуы мүмкін. Әрбір адам – бұл тұтас әлем, сондықтан балалардағы осы табиғатты бұзбауға тырысыңыз.

3 БОЛЫП ЖАТҚАННЫҢ БӘРІНЕ ОҢАЙ ҚАРАУ

Адам айналасындағылардың бәрін басқаруға тырысқанда және ұсақ-түйекке тірелгенде, ол өзінің ішкі тірегі мен еркіндігін жоғалтады. Ол мағынасыз оқиғаларға байланып қалғандай болады. Сіздің әрбір қадамыңызды, айтылған әрбір сөзді және жағдайға қатысты реакцияңызды балаларыңыз қайталайтынын есте ұстаған жөн. Олар сондай-ақ күнделікті өмірлік жағдайларға тым өткір жауап беруі мүмкін, бұл сайып келгенде мазасыздыққа әкелуі мүмкін.

4 СІЗ НАҚТЫ НЕНІ ҚАЛАЙСЫЗ?

Күнделікті өмірдің қарбаласында өз қалауыңызды ұмыту оңай. Дегенмен, өзіңізге күтім жасау да маңызды рөл атқаратынын ұмытпаңыз. Әрине, балалар мен отбасы үлкен өзгеріс әкеледі, бірақ сіз әрқашан өз қажеттіліктеріңіз бен сезімдеріңізді есте ұстауыңыз керек! Сіздің көрсететін үлгіңіз балаларыңыз үшін өте маңызды. Егер сіз олардың болашақта бақытты болғанын қаласаңыз, өзіңіз бақытты болуды үйреніңіз. Қажеттіліктеріңізді құрбан етсеңіз, балаларыңызды бақытты ете алмайсыз. Тек бақытты және сенімді ата-аналар бақытты және күшті балаларды тәрбиелей алады!

ня им, что они ценнее всего на свете. Ребенок должен понимать, что он важнее материальных благ, иначе у него могут сложиться неправильные установки. Каждый человек – это целый мир, поэтому старайтесь не нарушать это естество в детях.

3 ОТНОСИТЬСЯ ПРОЩЕ КО ВСЕМУ ПРОИСХОДЯЩЕМУ

Когда человек старается контролировать все вокруг и зацикливается на мелочах, он теряет свою внутреннюю опору и свободу. Появляется ощущение, что он привязан к бессмысленным событиям. Важно помнить, что каждый ваш шаг, каждое произнесенное слово и ваше реагирование на ситуации копируются вашими детьми. Они могут также реагировать слишком остро на повседневные жизненные ситуации, что в конечном итоге может привести к тревожным расстройствам.

5 ЕРЛІ-ЗАЙЫПТЫЛАР АРАСЫНДАҒЫ ҚАРЫМ-ҚАТЫНАСТЫ ҮЙЛЕСІМДІЛІККЕ КЕЛТІРУ

Қарым-қатынаста қиындықтар туындаған кезде, сіз балалар пайда болғанға дейін көп уақыт бірге болғаныңызды есте ұстаған жөн! Бір-біріңізге уақыт бөлуді, сезімдеріңіз бен ойларыңызды ашық талқылауды ұмытпаңыздар. Егер ата-ана ұрысып жатса, балалар түсінбейді деп ойламаңыз. Тіпті кішкентайлар да шиеленісті сезініп, өздеріне жақын қабылдайды. Сондықтан біздің қарым-қатынасымыз бен мінез-құлқымыз балаларға, олардың айналасындағы әлемді түсіну және қабылдау қабілетіне әсер ететінін түсіну маңызды. ■

4 ЧЕГО ИМЕННО ВЫ НА САМОМ ДЕЛЕ ХОТИТЕ?

В суматохе повседневной жизни легко забыть о своих собственных желаниях. Однако не стоит забывать, что забота о себе также играет важную роль. Дети и семья, конечно, имеют огромное значение, но всегда нужно помнить о своих потребностях и чувствах! Ваш пример имеет огромное значение для ваших детей. Если вы хотите, чтобы они были счастливыми в будущем, научитесь быть счастливыми сами. Жертвуя своими потребностями, вы не делаете их счастливее. Только счастливые и уверенные в себе родители могут воспитать счастливых и сильных детей!

5 ВОССТАНОВИТЬ ГАРМОНИЮ В ОТНОШЕНИЯХ МЕЖДУ СУПРУГАМИ

Когда в отношениях возникают трудности, важно помнить, что вы были вместе задолго до появления детей. Не забывайте уделять друг другу время, открыто обсуждать свои чувства и мысли. Если родители ссорятся, не думайте, что дети не понимают. Даже самые маленькие могут чувствовать напряженность и переносить ее на себя. Поэтому важно понимать, что наше общение и поведение оказывают влияние на детей, их способность понимать и воспринимать мир вокруг. ■

БАЛАЛАР МАҢЫЗДЫ НӘРСЕЛЕР ТУРАЛЫ

Балалар – біздің мұғалімдеріміз және олардың әңгімелері арқылы біз әлем туралы, өзіміз туралы шынайы және ашық болу деген нені білдіретіні туралы көп нәрсені біле аламыз. Баяндау бейнелері – балалардың өздерін және сезімдерін білдірудің бір жолы. Бұл жай ғана бейнелер емес, бұл әлемді балалардың көзімен көруге, олардың эмоциялары мен тәжірибелеріне енуге мүмкіндік.

Дети
о важном

Балалар үшін мектеп өмірі мен күнделікті оқиғалар туралы баяндау бейнероликтерін жасау, қызықты әрі қызықты іс-әрекет қана емес, сонымен қатар өзінің даралығы мен шығармашылығын көрсету мүмкіндігі. Өйткені, әр бала ерекше және оның қоршаған әлемге көзқарасы басқалар үшін өте құнды және танымдық болуы мүмкін.

Көбінесе ересектер балалардың басы мен жүрегінде қандай ойлар мен сезімдер пайда болатынын ойламайды. Бірақ баяндау бейнелері арқылы біз оларды ести аламыз, олардың қуаныштары мен тәжірибелері, жетістіктері мен қиындықтары туралы біле аламыз.

Баяндау бейнелері сонымен қатар балалардың қарым-қатынас дағдыларын дамытуға, ауызша сөйлеу мен өзін-өзі көрсетуді жақсартуға ықпал етеді. Бала өз ойларын, эмоциялары мен сезімдерін бейне форматы арқылы білдіре алады, бұл оған өзін және айналасындағы әлемді жақсы түсінуге көмектеседі.

Сонымен қатар, бейнероликтер арқылы балалар білім беру ортасында жағымды атмосфера құра алады, басқаларды шығармашылық пен өзін-өзі көрсетуге шабыттандырады. Мұндай бейнематериалдар оқушылар мен тәрбиешілер арасындағы жағымды қарым-қатынас пен өзара әрекеттесуді ынталандырудың тамаша құралы бола алады.

Ата-аналар да, мұғалімдер де балалардың пікірін тыңдауға

Дети – наши учителя, и через их рассказы мы можем узнать много нового о мире, о себе и о том, что значит быть искренним и открытым.

Нарративные ролики – это один из способов, которым дети могут выражать себя и свои чувства. Это не просто ролики, это возможность увидеть мир глазами детей, проникнуться их эмоциями и переживаниями.

Для детей создание нарративных видеороликов о школьной жизни и повседневных событиях не только интересное и увлекательное занятие, но и возможность проявить свою индивидуальность и креативность. Ведь каждый ребенок уникален, и его взгляд на окружающий мир может быть очень ценным и познавательным для других.

Часто взрослые даже не задумываются, какие мысли и чувства бурлят в головах и сердцах детей. Но через нарративные видеоролики мы можем услышать их, узнать о их радостях и

эрқашан қызығушылық танытады. Қысқа бейнелерде маңызды нәрселер, олар жақсы көретін нәрселер, ұнататын нәрселер, олардың жүректерін не мазалайтыны және қозғайтыны туралы еңгімелер бар. Оларды бірге тыңдап, қолдап, әрбір кішкентай адамның жетістіктеріне қуанайық! ■

переживаниях, об их успехах и трудностях.

Нарративные ролики также способствуют развитию коммуникативных навыков у детей, улучшению устной речи и самовыражению. Ребенок может выразить свои мысли, эмоции и чувства через видеоформат, что поможет ему лучше понимать себя и окружающий мир.

Кроме того, с помощью видеороликов дети могут создавать позитивную атмосферу в образовательной среде, вдохновлять других на творчество и самовыражение. Такие видеоматериалы могут стать отличным инструментом для поощрения позитивного общения и взаимодействия между учащимися и педагогами.

И родителям, и педагогам всегда интересно услышать мнение детей. В коротких видеороликах – истории о важном, о том, что они любят, что им нравится, о том, что беспокоит и трогает их сердца. Давайте вместе слушать их, поддерживать их и радоваться успехам каждого маленького человека! ■

ПОЗИТИВТІ ОЙЛАЙТЫН ОПТИМИСТІ ҚАЛАЙ ТӘРБИЕЛЕУ КЕРЕК

Көптеген бала күнделікті жағдайда өмірге оптимистік көзқараспен қарайды. Оларға айналадағы әлем өте жақсы жолмен жасалған сияқты.

Біздің міндетіміз – баланың әлемге деген көзқарасын мүмкіндігінше ұзақ сақтау. Бірақ көптеген ата-ананың пікірінше, егер бала өмірінің алғашқы жылдарында тек жақсылықты көріп өссе, ол әлемді шынайы бағалауды үйренбейді деп алаңдайды. Олар кейінірек оған өмірлік қиындықтарға бейімделу қиынырақ болады деп санайды.

Большинство детей в обычных условиях оптимистично смотрят на жизнь. Окружающий мир кажется им устроенным самым лучшим образом.

Наша задача – сохранить такое видение мира ребенка как можно дольше. Но многие родители переживают, что, если ребенок в первые годы своей жизни будет видеть только хорошее, он не научится реально оценивать мир. Они считают, что потом ему будет сложнее приспособиться к жизненным трудностям.

Как вырастить оптимиста с позитивным мышлением

Сондықтан нәрестенің туғаннан бастап жеті жасқа дейінгі өмірінің барлық кезеңі «Әлем керемет, әлем мейірімді!» деген ұранмен өтуі керек. Біз бұл сөздерді шындыққа айналдыру үшін қолдан келгеннің бәрін жасауымыз керек.

Но это не так, ведь открыто взглянуть в лицо неприятностям и горестям ребенок сможет только тогда, когда у него будет достаточно сил, чтобы справиться с такими проблемами. Если же он сделает это слишком рано, то вырастет неуверенным и слабым человеком, так как у него не будет внутренних сил, чтобы преодолеть эти трудности.

Нам нужно стараться ограждать ребенка от душевных и психологических травм, злобы и злых людей, агрессии и жестокости, пагубных зрелищ и слов. А если все же произойдет какая-либо неприятность, следует вести себя спокойно и все объяснить малышу. Например, если он упадет, не стоит бегать вокруг него и причитать, так как это совершенно не облегчит его боль: глядя на нашу бурную реакцию, он решит, что с ним произошло нечто ужасное, что только усилит его переживания...

Бірақ бұл олай емес, өйткені бала мұндай қиындықтарды жеңуге жеткілікті күш болған кезде ғана қиындықтар мен қайғы-қасіреттерге ашық түрде қарай алады. Егер ол мұны тым ерте жасаса, онда ол сенімсіз және әлсіз адам болып өседі, өйткені оның бұл қиындықтарды жеңетін ішкі күші болмайды.

Біз баланы психикалық және психологиялық жарақаттардан, зұлымдық пен жамандықтан, агрессия мен қатыгездіктен, зиянды көріністер мен сөздерден қорғауға тырысуымыз керек. Егер қандай да бір қиындық туындаса, сабырлық сақтап, балаға бәрін түсіндіру керек. Мысалы, егер ол құлап қалса, оның айналасында жүгіріп, жылаудың керегі жоқ, өйткені бұл оған көмектеспейді, керісінше, бала онымен қорқынышты нәрсе болған екен деп ойлайды...

Баламен қарым-қатынас жасай отырып, біз үнемі, күннен күнге оның өмірге деген көзқарасын қалыптастырамыз. Мысалы, көптеген ата-ана балаларға өмір туралы былай дейді: «Ұлым (қызым)! Өмір өте күрделі нәрсе. Мен бұл әлемде біраз өмір сүрдім және не айтып тұрғанымды білемін. Осы уақыт ішінде мен көп нәрсе жасап, біраз нәрсеге қол жеткіздім. Бірақ мен ойлағанымның бәрін жасай алмадым, өйткені қателіктер жібердім. Сондықтан мен өмірдің барлық қиындықтары туралы алдын-ала ескерткім келеді. Мыналарды ешқашан жасама (ұзақ уақыт тізіп айту), осыдан сақ бол, адамдарға, әсіресе... (адамның жағымсыз қасиеттерінің тізімі)... - ға сенбе...»

Ал басқалары: «Менің қымбатты балам! Сен ақылды, мейірімді, әдемі, талантты адам болып өсіп келесің. Мен сен үшін өте қуаныштымын! Сенің бүкіл өмірің алдында, ол сондай керемет! Сені көптеген таңғажайып нәрсе, жақсы адамдармен керемет кездесулер, ұмытылмас жерлер-

***Весь период жизни
малыша от рождения
до семи лет должен
пройти под девизом
«Мир прекрасен,
мир добр!»***

***И мы должны сделать
все возможное, чтобы
воплотить эти слова в
реальность.***

Общаясь с ребенком, мы постоянно, день за днем закладываем в него то или иное отношение к жизни. Например, многие родители рассказывают детям про жизнь так: «Сынок (дочка)! Жизнь такая сложная штука. Я прожил на этом свете уже довольно долго и знаю, что говорю. За эти годы я многое сделал, чего-то добился. Но далеко не все у меня получилось, потому что я допускал ошибки. И я хочу тебя заранее предупредить о всех сложностях жизни. Никогда не делай следующих вещей (долгое перечисление), остерегайся вот этого..., не доверяй людям, особенно таким, которые... (список отрицательных человеческих качеств)...»

А другие так: «Дорогой мой ребенок! Ты растешь умным, добрым, красивым, талантливым человеком. Я так рад за тебя! У тебя впереди целая жизнь, и она прекрасна! Тебя ждет много удивительных вещей, замечательных встреч с хорошими людьми, путешествий по незабываемым местам. У тебя уже сейчас мно-

ге саяхаттар күтуде. Сенің қазір де көптеген досың бар, кейін одан да көп болады. Сенің болашағың керемет!»

Позитивті ойлайтын адамдар қаламайтыны туралы емес, қалайтыны туралы ойлайды және айтады.

Өкінішке орай, балалармен позитивті қарым-қатынаста болатын адамдар әлдеқайда аз. Көбінесе ата-аналар баланы өмірдің барлық қиындықтары туралы ескертуі керек деп санайды, сондықтан балалары өз қателіктерінен емес, ата-анасының қателіктерінен сабақ алғанын қалайды, сондықтан олармен бастарынан өткен қайғылы тәжірибелерімен қуана бөліседі.

Кейде бұл қажет. Бірақ біз өмір бойы дерлік балаға өз қорқыныштарымызды айта отырып, оны барлық мүмкін жолдармен қорғауға тырысамыз. Біздің нұсқауларымыздан кейін ол ештеңеге ұмтылмайды, өйткені оны барлық жерде «қауіп» күтіп тұр. Ондай болса, қалайша ол өзі қалағандай бола алады, кім болуы керек?

Керемет сөздер бар: «Мың адам мұны істеу мүмкін емес деп ойлады. Мұны білмеген мың бірінші адам келіп, оны жасайды!» Қиындықтар туралы білмейтін адам оларды әлдеқайда оңай жеңеді, өйткені оның қорқынышы оған кедергі болмайды.

Әрине, балаларға өз сәтсіздіктеріміз туралы айтқанда, біз жақсы ниетпен әрекет етеміз. Бірақ сонымен бірге біз оларды сол қателіктерді қайталауға бағдарламалайтынымызды ұмытып кетеміз. Баланы сәттілікке алдынала бағыттап, оған деген сенімділікті қалыптастыру әлдеқайда жақсы. Ол үнемі сәтсіздіктер мен қателіктерді күтпей, оптимистік көзқараста болғаны дұрыс...

Балаңызға әрқашан балама таңдау беріңіз. Егер «бұл» мүмкін болмаса,

го друзей, а будет еще больше. Твое будущее прекрасно!»

Позитивно мыслящие люди думают и говорят о том, чего они *хотят*, а не о том, чего им не хочется.

К сожалению, людей, общающихся с детьми в позитивном ключе, гораздо меньше. Чаще родители считают, что они должны предупредить ребенка о всех сложностях жизни, чтобы он учился на их ошибках, а не на своих, поэтому с удовольствием делятся с ним своим печальным опытом.

Иногда это необходимо. Но получается так, что мы почти всю жизнь то и дело внушаем ребенку *свои* страхи и пытаемся его обезопасить всеми возможными способами. И после наших наставлений он вообще перестает к чему-либо стремиться, ведь кругом его подстерегают «опасности». Как же тогда он станет тем, кем бы *хотел стать*, тем, кем *должен стать*?

оған не істеуге болатынын айтуыңыз керек. Мысалы, егер бала есікті тарс етіп жапса, «Есікті тарсылдатпай жап» деудің орнына: «Есікті ақырын жапшы», «Қорықпа» дегеннің орнына – «Сен батылсың!», «Төбелеспендер!» дегеннің орнына «Татуласып, бірге ойнаңдар» деп айтқан дұрыс.

«Жоқ» сөзінің теріс әсерін болдырмаңыз. Оның орнына семантикалық екпіндерді өзгерте отырып, «Иә» деп айтыңыз: «Жоқ, мен саған кәмпит бермеймін» деудің орнына – «Иә, сен көжеңді жесең, кәмпит аласың», – деу керек.

Балаларға жағымды нұсқаулар беріңіз, нені істемеу туралы емес, не істеу керектігін айтыңыз. Әдетте балалар «тоқтат», «олай жасама» және т.б. рұқсат бермейтін сөздерден басталатын нұсқауларға қарсы болады, сондықтан «Төсекте секіргенді доғар» дегеннің орнына «Төсектен түсіп, басқа бөлмеге барып ойна» деп айтқан дұрыс.

Бірлескен істерді алдын ала жоспарлаңыз. Егер сіз балалармен бірге қонаққа немесе серуендеуге барсаңыз, онда балалар ересектерге кедергі жасамай, өздері айналысатын әрекеттер туралы ойлау керек. Өзіңізбен баланың ауыстырып киетін киімін, майлықтар, кітаптар, қарындаштар мен қағаз, ойыншықтар алған жақсы.

Балалардың көзінше отбасылық және жеке қарым-қатынастарды анықтап, жанжалдаспаңыз, қайғылы әңгімелер айтпаңыз, жазатайым оқиғалар, аурулар және өлім туралы сөйлесуден аулақ болыңыз. Балаларды қорқытпаңыз, олардың нәзік психикасын сақтап, қорғаңыз, ересектердің күрделі әлеміне біртіндеп және абайлап енгізіңіз.

Балалардың оптимист болып өсуі үшін біз, ата-аналар, оларға өмірге деген позитивті көзқарастың үлгісін көрсетіп, кез келген нәрседен жақсылық көруге тырысуымыз керек. Сонда біздің балалар күшті

Есть замечательные слова: «Тысяча людей думали, что это нельзя сделать. Пришел тысяча первый, который этого не знал, и сделал это!» Человек, не знающий о трудностях, преодолевает их гораздо легче, ведь он не ставит перед собой преград в виде своих страхов.

Конечно, рассказывая детям о своих неудачах, мы действуем из лучших побуждений. Но при этом забываем, что таким образом мы программируем их на повторение тех же самых ошибок. Гораздо лучше заранее нацеливать ребенка на успех, формировать в нем уверенность в себе. Пусть он будет настроен оптимистично, а не живет в постоянном ожидании неудач и ошибок...

Всегда предоставляйте ребенку альтернативный выбор. Если «это» нельзя, нужно обязательно сообщить, что же тогда можно. Например, если малыш хлопает дверью, вместо фразы «Не хлопай дверью» скажите: «Закрой, пожалуйста, тихонько дверь», вместо «Не бойся» – «Ты же смелый!», «Не деритесь!» – «Помирись и играйте вместе» и т. п.

Исключайте негативное влияние слова «нет». Вместо него говорите «да», меняя при этом смысловые акценты: «Нет, я не дам тебе конфету» – «Да, ты получишь конфету, но только после того, как съешь суп».

Давайте детям позитивные указания, говорите, что *делать*, а не что не делать. Обычно дети противятся указаниям, которые начинаются со слов «прекрати», «перестань», «не...» и т. д. Поэтому вместо «Прекрати прыгать на кровати» лучше сказать: «Слезь с кровати и иди играть в другую комнату».

Заранее планируйте совместные дела. Если вы идете с детьми в гости или на прогулку, определитесь, какие вещи там могут понадобиться: сменная одежда, салфетки, книжки, бумага с карандашами, игрушки,

және төзімді болып өседі, өйткені қандай жағдай болмасын, олар болмыстың жақсы күштеріне сенеді. Егер бұл сенімділік олардың алдағы өмірлерінде болмаса, онда олар кейіннен бәрі жаман, барлық адам қаскөй, оңбаған деген сенімнен айырыла алмайды. Мұндай адамдар бақытсыз, өмірлері қорқыныш пен сенімсіздікке толы болады.

Әлемнің сөзсіз мейірімділігі, әділдігі мен сұлулығы ата-ананың мінез-құлқында, заттарында және олардың айналасындағы адамдарда, яғни балаларға қатысты барлық нәрселерде көрінуі керек. Ұлы жазушы Виктор Гюго: «Балалар бақытты бірден және алаңсыз игереді, өйткені олар өздерінің табиғаты бойынша – қуаныш пен бақыт...»

чтобы детям было чем заняться, не мешая взрослым.

Не выясняйте при детях семейные и личные отношения, не устраивайте сцен и скандалов, не рассказывайте тяжелые истории, избегайте разговоров о несчастных случаях, болезнях и тем более смерти. Не запугивайте детей, щадите и оберегайте их легкоранимую психику, постепенно и осторожно вводите в сложный мир взрослых.

Чтобы дети выросли оптимистами, нам, родителям, необходимо подать им пример такого взгляда на жизнь, самим видеть и находить во всем положительное, ведь даже в самой, казалось бы, безвыходной ситуации, при желании обязательно найдется что-то положительное. Тогда наши дети вырастут сильными и стойкими, ведь, несмотря ни на что, они будут верить в добрые силы бытия. А если они не возьмут в свою дальнейшую жизнь эту уверенность, то впоследствии их будет уже не разубедить в том, что вокруг все плохо, все подлецы и негодяи. Такие люди глубоко несчастны, полны страхов и неуверенности в себе.

Безусловная доброта, справедливость и красота мира должны проявляться во всем, что касается детей: в поведении родителей, вещах и людях, которые их окружают. Великий писатель Виктор Гюго говорил: «Дети сразу и непринужденно осваиваются со счастьем, ибо они сами по природе своей – радость и счастье...»

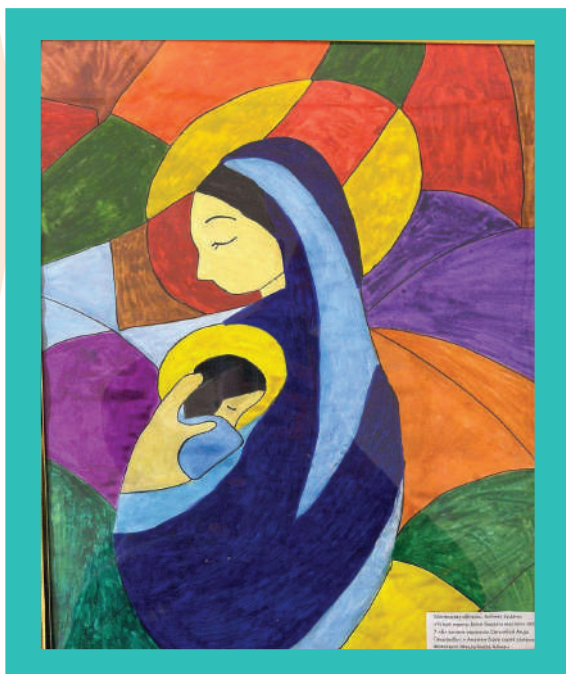

АНАММЕН БІРГЕ СУРЕТ САЛУ

Сіздердің назарларыңызға **«Анаммен бірге сурет саламыз»** Республикалық байқауы аясында қатысушылар жасаған ең үздік және жарқын жұмыстарды ұсынамыз. Бұл керемет өнер туындылары балалар мен олардың ата-аналарының бірлескен жұмысының нәтижесі болып табылады, олар бірге таңғажайып және ерекше туындылар жасады.

Әрбір сурет тек қиял мен қиялдың шығармашылық көрінісі ғана емес, сонымен қатар ата-ана мен бала арасындағы байланыс, бұл өнер жасау процесін одан да ерекше және мағыналы етеді. Осы сиқырлы суреттердің арқасында біздің алдымызда ашылатын таңғажайып түстер, пішіндер мен сюжеттер әлеміне енуді ұсынамыз.

Сізге жағымды көрініс пен жаңа шабыттандыратын шығармашылық идеялар тілейміз!

Рисуем вместе с мамой

Представляем вашему вниманию лучшие и самые яркие работы, созданные участниками **Республиканского конкурса «Рисуем вместе с мамой»**. Эти невероятные произведения искусства являются результатом совместного творчества детей и их родителей, которые вместе создавали удивительные и уникальные работы.

Каждый рисунок – это не только творческое воплощение воображения и фантазии, но и связь между родителем и ребенком, которая делает процесс творчества еще более особенным и значимым.

Предлагаем вам окунуться в мир удивительных красок, форм и сюжетов, который открывается перед нами благодаря этим волшебным рисункам.

Желаем вам приятного просмотра и новых вдохновляющих творческих идей!

Нұрбол Алламберген

Үстірт жалпы білім беретін мектебі, Маңғыстау облысы

Нурбол Алламберген

Устюртская общеобразовательная школа, Мангыстауская область

Ернар Байғабыл

А. Молдағұлова атындағы №29 орта мектеп, Түркістан облысы

Ернар Байғабыл

Средняя школа №29 им. А. Молдагуловой, Туркестанская область

Роман Бугаев
Мичурин жалпы білім беретін мектебі, Қостанай облысы

Роман Бугаев
Мичуринская общеобразовательная школа, Костанайская область

Амелия Қабдығали

№28 бөбекжай-бақшасы, Екібастұз қаласы, Павлодар облысы

Амелия Кабдығали

Ясли-сад №28, г. Экибастуз, Павлодарская область

НЕЙРОГИМНАСТИКА: МИДЫ ЖАТТЫҚТЫРУ

Тренировка для мозга

Нейрогимнастика – бұл есте сақтауды, зейінді, ойлауды, үйлестірумен басқа да когнитивтік функцияларды жақсартуға бағытталған арнайы жаттығулар мен тапсырмалар.

Егер сіз балаңыздың ақыл-ой қабілетін дамытып, оның зейіні мен оқу үлгерімін арттырғыңыз келсе, онда нейрогимнастика осы мақсаттарға жетудің тиімді құралы болады.

Если вы хотите развить умственные способности своего ребенка, повысить его концентрацию и успеваемость в учебе, то нейрогимнастика может стать эффективным инструментом для достижения этих целей.

Нейрогимнастика позволяет не только укрепить работу мозга и улучшить память и концентрацию, но и помогает предотвратить когнитивные расстройства в будущем. Ее проведение способствует развитию творческого мышления, улучшению креативности, а также совместной работе над развитием моторики, координации, памяти, внимания и логического мышления.

Простые упражнения по нейрогимнастике можно выполнять в любое время и в любом месте – они не требуют специального оборудования или больших временных затрат. Это могут быть задания на размышление, логические головоломки, игры с элементами стратегии или даже физические упражнения, которые активизируют обе половины мозга.

Нейрогимнастика мидың жұмысын нығайтуға, есте сақтау мен зейінді жақсартуға мүмкіндік беріп қана қоймайды, сонымен қатар болашақта когнитивті ауытқулардың алдын алуға көмектеседі. Ол шығармашылықпен ойлауды дамытуға, креативтілікті жақсартуға, сондай-ақ моториканы, үйлестіруді, есте сақтауды, зейінді және логикалық ойлауды дамыту бойынша бірлесіп жұмыс істеуге ықпал етеді.

Қарапайым нейрогимнастика жаттығуларын кез келген уақытта, кез келген жерде жасауға болады – олар арнайы жабдықты немесе көп уақытты қажет етпейді. Бұл ойлау тапсырмалары, логикалық басқатырғыштар, стратегия элементтері бар ойындар немесе мидың екі жартысын белсендіретін жаттығулар болуы мүмкін.

Дағдарыс және отбасы психологиясының сарапшысы, психотерапевт Саида Рамазанқызы Сүлейманова, бастауыш сынып оқушыларының әлеуетін дамыту мақсатында, нейрогимнастика бойынша жаттығулар өткізді. Балалар мидың жұмысын жақсартуға көмектесетін ойындар мен тапсырмаларға, басқатырғыштар мен жаттығуларға қуана қатысты. Психологті тренинг нәтижелері қуанып, оның балаларға табысты және сенімді болуға көмектеседі деген сенімін арттырды.

– Мен тренинг өткізетіндіктен, мен үшін топта позитивті қарым-қатынас орнату, балалардағы мазасыздық, ұялшақтық пен қорқыныш сезімдерінің алдын алу және әр баланың жеке қажеттілігін көру маңызды. Мүмкіндігінше, баланың жетістіктерін атап, оларды мақтау қажет. Мен өз тәжірибемде ақпаратты ойын түрінде беремін. Балалар менің оларға деген мейірімді көзқарасымды көреді және біз тез

Нейрогимнастика – это специальные упражнения и задания, направленные на улучшение памяти, внимания, мышления, координации и других когнитивных функций.

**Менің байқауларым
нейрожаттығуларымен
айналысатын балалардың
мектептегі және
қоғамдағы үлгерімі
жақсарғанын көрсетті,
олар қарым-қатынаста
айтарлықтай ашық,
көпшіл, мейірімді бола
бастайды, қоршаған
ортаға, өздеріне және
басқаларға мұқият болып,
қызығушылық танытады.**

Эксперт кризисной и семейной психологии, психотерапевт **Саида Рамазановна Сулейманова**, провела с учащимися начальных классов упражнения по нейрогимнастике, целью которых было развитие их потенциала. Дети с удовольствием участвовали в играх, заданиях, головоломках и тренировках, которые способствуют улучшению работы мозга. Результаты тренировок порадовали психолога, который уверен, что они помогут детям стать более успешными и уверенными в себе.

– Для меня как для ведущего тренинга важно дать положительный настрой группе, снять тревожность, зажатость, скованность и страх. Я стараюсь заметить в каждом ребенке его индивидуальные потребности и поощрить их, даже за мел-

тіл табысамыз. Мен тренингтерді таңдағанда, балалардың жүйелік ішкі және кеңістіктік ойлауын дамытуға назар аударамын.

Музыка немесе спортпен айналысатындар тапсырмаларды жеңіл орындайды. Әр тренингтің соңында қорытынды жасалып, рефлексия өткізіледі. Бұл мен үшін маңызды, бірақ бұл ең алдымен балалар үшін маңызды. Саида Рамазанқызының айтуынша, өзгерістерді байқап, оларды айту арқылы балалар алынған білім мен дағдыларды санасына сіңіреді.

Сабақтардың бейнежазбасын QR-кодты смартфоннан түсіру арқылы көруге болады. ■

Мои наблюдения показывают, что нейроупражнения помогают не только улучшить успехи в учебе, но и сделать детей более общительными и внимательными к окружающему миру.

кие успехи. Тренинги я подбираю и выстраиваю таким образом, чтобы у детей развивалось системное внутреннее и пространственное мышление.

Проведение рефлексии после каждого тренинга позволяет детям осознать свой прогресс и укрепляет полученные знания и навыки в их сознании, – подчеркнула Саида Рамазановна.

Видео занятий вы сможете посмотреть, считав с помощью смартфона QR-код. ■

ҒЫЛЫМИ-ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ /
НАУЧНО-МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

ҒЫЛЫМИ-ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ /
НАУЧНО-МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

**БАС РЕДАКТОР / ГЛАВНЫЙ
РЕДАКТОР** Е.Н. Иманғалиев

**РЕДАКЦИЯЛЫҚ КЕҢЕС /
РЕДАКЦИОННЫЙ СОВЕТ**

Е. Н. Сакенова
И. М. Самсаев
Р. Ф. Кудрякова
Г. К. Калиева
И. В. Калачева
М. К. Таипова
Г. У. Сағимбаева
А. М. Саликова
Г. Б. Омарова
Б. Ш. Алиев
В. В. Шахгулари

РЕДАКТОРЛАР / РЕДАКТОРЫ

Д. У. Сағимбекова
Е. М. Песина
С. Е. Абдиқадырова

**ДИЗАЙН ЖӘНЕ БЕТТЕУ /
ДИЗАЙН И ВЕРСТКА**

А. М. Саликова
Т. В. Васько
Фото freepik.com

РЕДАКЦИЯ МЕКЕН-ЖАЙЫ:

Қазақстан Республикасы, Z05X4M9,
Астана қ., Есіл ауданы, Мәңгілік ел
даңғылы, 8/2 ғимарат
«ӨРКЕН» балалардың әл-ауқатын
арттыру ұлттық ғылыми-практикалық
институты» КЕАҚ

АДРЕС РЕДАКЦИИ:

Республика Казахстан, Z05X4M9,
г. Астана, район Есиль, пр. Мәңгілік ел,
здание 8/2

НАО «Национальный научно-
практический институт благополучия
детей «ӨРКЕН»

ЖУРНАЛДЫҢ МЕНШІК ИЕСІ

«ӨРКЕН» балалардың әл-ауқатын
арттыру ұлттық ғылыми-практикалық
институты» КЕАҚ

СОБСТВЕННИК ЖУРНАЛА

НАО «Национальный научно-
практический институт благополучия
детей «ӨРКЕН»

**ЖУРНАЛ ШЫҒАРЫЛЫМЫНЫҢ
ЖИІЛІГІ**

Ай сайын

**ПЕРИОДИЧНОСТЬ ВЫПУСКА
ЖУРНАЛА**

Ежемесячный

Қазақстан Республикасы Мәдениет
және ақпарат министрлігі Ақпарат
комитетінің 2024 жылғы 15 наурызда
берген № KZ52VPY00089109 тіркеу
куәлігі

Регистрационное свидетельство
№ KZ52VPY00089109 от 15 марта
2024 г. выдано Комитетом
информации Министерства культуры
и информации Республики Казахстан.

Деректердің дәлдігі мен ақпараттың
сенімділігі үшін материал авторлары
жауапты.

За точность фактов и достоверность
информации ответственность несут
авторы материалов.

Абай Замир

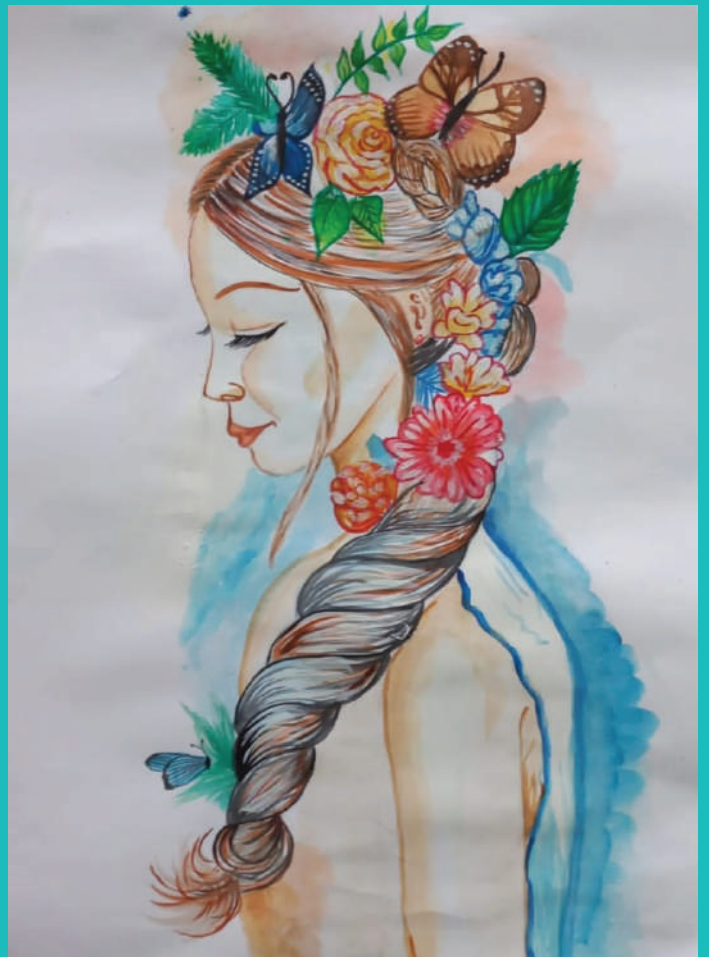

Жанназ Жайыққызы

Автор: Жайыққызы Жанназ
Еліміз беру мектебі: «Оңтүстік жалпы білім беретін мектебі»-ҚММ
Сатыбы: 5-«В»
Мекені: «Жайық» Мәңгілік ел аймағы, Байыңғыр ауданы, Елшілер көшесі.

Іңкәр Жұмабекова

Алихан Құттыбай

Альфия Құттыбаева

Амира Мұхамеджан

Адэль Жусупова